A°. 1855.

N° 2…

ROTTERDAMSCHE COURANT.

MAANDAG 3 DECEMBER.

Bij deze Courant behoort een **Bijblad**, *bevattende:* 1°, *een verslag der in de zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van* 29 *November* 1855 *gehouden beraadslagingen over het vraagstuk der Slaven, en* 2°, *een verslag der zitting van de Tweede Kamer van* 30 *november* 1855, *waarin beraadslaagd is over het Onderwijs.*

Buitenland.

BATAVIA den 10 october.
(*Per Overland-Post.*)

Gedurende de maand augustus ll. is aan inkomende en uitgaande regten op Java en Madura ontvangen eene som van *f* 845,256: 52½. De ontvangst over de eerste acht maanden van dit jaar bedraagt *f* 5,436,711: 35, waaronder is begrepen aan fictive regten op Gouvernements producten *f* 1,151,639: 32½ en aan terug betaalde regten *f* 59,663: 42, zoodat de zuivere ontvangst beloopt *f* 4,275,408: 80½. Gedurende de eerste zeven maanden van 1855 is meer ontvangen dan gedurende dat zelfde tijdvak in 1853 *f* 680,923: 91½ en meer dan in 1854 *f* 543,358: 04½.

— Aan de heeren *E. Francis*, *H. P. Barkmeijer*, *F. U. van Hengel*, *D. Jannette Walen* en *H. P. van Heeckeren*, zich noemende directeuren van een gesticht tot verzorging en opleiding van verwaarloosde en hulpbehoevende kinderen te Djatie, onder Batavia, is dezer dagen door het Gouvernement te kennen gegeven, dat het gesticht, zoo als het in de ingediende stukken wordt omschreven, door hetzelve erkend en toegelaten wordt, en zoo lang van het daarvan opgegeven plan en regeling niet wordt afgeweken, zal verleend worden de bescherming, die bestaanbaar wordt geacht met de uitgevaardigde of nog uit te vaardigen voorschriften en de aangenomene beginselen van bestuur.

— Ten behoeve der noodlijdenden, ten gevolge van den onlangs in Nederland plaats gehad hebbenden watersnood, werd, voor zoover bij den directeur van finantiën bekend is, door de ingezetenen op Java en Madura ingeteekend voor eene som van *f* 74,332: 11, en door de ingezetenen op de Buitenbezittingen voor *f* 641: 47, te zamen *f* 74,973: 58.

— Den 10 september ll. heeft de stoomboot *Koningin der Nederlanden*, kapitein *Deighton*, deze reede verlaten, zich begevende over Muntok en Riouw naar Singapore, tot het overbrengen en afhalen der landmail pakketten. Het getal brieven, dit maal verzonden, is als volgt: per overlandmail via Marseille 3270; via Triëst 3722; via Southampton 330. Naar Singapore 813; naar Banka 418; naar Palembang 629; naar Riouw 209, en Billiton 60; te zamen 9451 stuks.

Den 21sten ll. is deze stoomboot alhier teruggekeerd met de overland-post.

— In het begin van 1855 werd door de Regering magtiging verleend tot de oprigting van eene ijzeren baak op de Zwaantjes droogte, in straat Madura. Met het beste gevolg is dezer dagen het werk met schroefpalen, volgens het systeem van *Mitchell*, tot stand gebragt. De palen staan bijzonder vast en het gezigt op de baak is zeer goed, zoodat men er niet aan twijfelt dat zij op den duur zal voldoen.

— Den 8 september ll. zijn alhier publiek geveild 400 pikols kruidnagelen 1ste soort, welke gezamenlijk hebben opgebragt *f* 14,190 of gemiddeld *f* 35: 57 per pikol.

— Den 22 augustus jl. zijn, door den gezagvoerder van het Nederlandsch koopvaardijschip *Soerabaija*, kapit. *A. M. Swarts*, op zijne reis van Batavia naar Soerabaija, ter hoogte van Samarang, drie inlanders, drijvende op eene omgeslagen praauw, gered geworden. Deze lieden hadden reeds vier dagen in dien toestand zonder eenig voedsel in zee rondgezwalkt en zouden, zonder de verleende hulp van genoemden scheepsgezaghebber, hoogst waarschijnlijk zijn omgekomen. Zij behooren te Japara te huis en hadden zich aldaar tot eene reis naar Samarang in eene praauw tjompreng ingescheept.

— Den 3 september ll. zijn te Pontianak aangekomen de gezagvoerder en de bemanning van het verongelukte barkschip *Djohaia*, toebehoorende aan den sultan *Moeda* van Bandjermassin en beladen met steenkolen voor Pontianak.

— Den 30 augustus ll. is door den hevigen wind ter hoogte van Sidatjoe omgeslagen eene praauw, komende van Soerabaija en bestemd naar Joana (Japara); 30 menschen zijn hierbij omgekomen, terwijl de overige 41 werden gered.

— Den 7 september ll. heeft de gezagvoerder van het Ned. koopvaardijschip *de Stad Leyden*, *C. C. Ruige*, op de hoogte van Oedjong Pangha drie Maduresche schipbreukelingen gered.

— Van verschillende plaatsen wordt gewag gemaakt van heerschende droogte.

Van Indramayoe wordt, onder dagteekening van den 19 dezer, medegedeeld, dat de droogte aldaar een zoo hoogen graad bereikt heeft, dat wilde dieren, als apen en muskusratten, tot in het huis van den assistent-resident aldaar doordringen, ten einde water te zoeken, om hunnen hevigen dorst te lesschen. Zij laten zich aldaar met de hand vangen. Op het vrije land Indramayoe zijn door de bevolking, in den korten tijd van acht maanden, gedood en aan het bestuur vertoond: 60 tijgers, 9000 wilde varkens, 13 kaaimans, 2000 eekhoorntjes, 100 vleermuizen van de grootste soort, 67000 ratten en 5400 stinkmuizen.

— Den 2 september ll. ontstond in de woning van den inlander *Gandok*, in de kampong Tamiang, wester kwartier der Ommelanden van Batavia, brand, die in eenen korten tijd zoo hevig toenam, dat 30 bamboezen woningen, 21 padieschuren, 2 buffelkralen en 25 tjains en 7 sangas padie eene prooi der vlammen zijn geworden.

— Den 9 september ontstond ter hoofdplaats Poerbolingo een hevige brand, waardoor, niettegenstaande spoedig aangebragte hulp, binnen een uur tijd de woning van den wedhono van het district Poerbolingo en nog 135 andere bamboezen huizen in de asch werden gelegd.

— Van Rembang meldt men dat den 6den der vorige maand in het district Randoe Blatong, afdeeling Blora, de passangrahan benevens twee en twintig woningen in de asch gelegd werden. De brand was in de bosschen begonnen en door den hevigen wind het eerst naar de passangrahan overgeslagen; de schade daardoor veroorzaakt is nog niet bekend. Er wordt een onderzoek ingesteld naar de oorzaak van dezen brand.

Nog wordt van Rembang gemeld, dat aldaar in de afdeeling Blora den 3den derzelfde maand 29 huizen en 1106 hamatten padie door brand zijn vernield.

— In den morgen van den 30 julij ll. werden te Padang eenige schokken van aardbeving gevoeld, die geene schade hebben veroorzaakt; eenige dagen daarna woedde een hevige storm, die zonder tusschenpoozingen vier uren aanhield.

— In berigten van Celebes leest men, dat Zr. Ms. stoomschip SURINAME in de maand augustus, van een paar kruisbooten vergezeld, naar Saleijer is vertrokken om van daar uit de omstreken van Tanadjempea te doorzoeken, alwaar zich een tiental rooverspraauwen vertoond had, en verder koers te nemen naar de wateren van Sumbawa en Bima.

— Men leest in de *Samarangsche Courant* van 8 september: Naar wij vernemen heeft mevr. de wed. *Hegie*, geb. *van Steenbergen*, thans te Terheide woonachtig, hare zich aldaar bevindende zeven lijfeigenen van de mannelijke en vrouwelijke kunne de vrijheid gegeven.

— Door Zijne Exc. den Gouverneur-Generaal van Ned. Indië zijn de volgende beschikkingen genomen:

Civiel Departement.

Benoemd, tot tweeden substit.-griffier bij het hoog geregtshof van Ned. Indië, mr. *R. van Gosns;* tot eersten stads geneesheer te Samarang, *W. F. Steenstra Toussaint;* tot tijdel. waarn. notaris te Batavia, *A. F. Lens;* tot stads-apoth. te Batavia, *C. J. Vlamingh Kiebert;* tot pakhuism. bij het algem. koffijpakh. te Padang-Pandjang, Sumatra's westkust, *J. Stewart;* tot lid in het hoog milit. geregtshof van Ned. Indië, *N. H. W. S. Whitton;* tot stads vroedmeesteres te Batavia *C. Schmidt*, en te Samarang *A. C. Jansen*, en tot commies ontv. der ink. en uitg. regten te Joana (Japara), *J. G. van de Graaff*.

Ontslagen, op hun verzoek, uit 's Lands dienst, met behoud van regt op pensioen, de waarnem. civ. gezh. te Aijer-Adjie (zuidelijke afd. van Padang) *R. R. Maidman*, en de 2de commies bij de directie van finantiën *F. C. Smulders* en de ambtenaar *M. Rudolph;* op hun verzoek, eervol uit 's Lands dienst, de ambtenaar ter beschikking van den resid. van Palembang *H. J. Coster* en de pakhuism. bij het algem. koffijpakhuis te Padang Pandjang *C. H. Krijgsman;* eervol, uit 's Lands dienst, met behoud van regt op pensioen, de gewezen klerk op het bureau van den assistent-resid. van Modjokerto, resid. Soerabaija *W. A. Meelhuysen*.

Opgedragen, de tijdelijke waarneming der betrekking van assistent van den waarnemenden geog. ingenieur, aan den controleur der 3de kl. bij de landel. ink. en cultures *J. J. van Limburg Brouwer*.

Verleend een tweejarig verlof naar Nederland, wegens ziekte, aan den assistent-resid. van Pandeglang (resid. Bantam) *A. J. van Dijck*, aan den gewonen deurwaarder bij het hoog-geregtshof van Ned. Indië *P. A. Mosselman;* aan den 1sten stads-geneesh. te Samarang *F. W. B. de Wilde*, en voor den tijd van acht maanden, buiten bezwaar van den Lande, aan den te Batavia residerenden notaris *J. J. Mijnssen*, met bepaling, dat hij na zijne eventuele terugkomst te Batavia, zijn tegenwoordig ambt onverwijld op nieuw zal mogen bekleeden.

Magtiging verleend, tot het uitreiken aan den eervol ontslagen offic. van gez. der 2de kl. *B. Feist*, eener acte van toelating tot de uitoefening der genees- en heelk. praktijk in de resid. Cheribon.

Goedgekeurd, dat door den directeur der middelen en domeinen is benoemd, tot commies-ontv. der ink. en uitg. regten te Sampang (Madura), de comm.-ontv. der ink. en uitg. regten te Tjandie (Pamakassan) *P. Groenewout;* — dat door den directeur der kultures zijn geplaatst, in de resid. Bezoekie, de control. der 3de kl. *J. J. de Graaf;* in de resid. Madioen de control. der 3de kl. jhr. mr. *O. E. van Niepen;* in de resid. Samarang, de ambtenaar ter beschikking mr. *S. C. J. W. van Musschenbroek*, en in de resid. Madioen de ambtenaar ter beschikking *G. R. Lucardie*.

Militair Departement.

Benoemd, tot 2den comm. en magazijnm. bij het hospit. te Soerabaija de 1ste commies bij het hospit. te Willem I, *I. C. M. Camille;* tot 1sten commies bij het hospit. te Willem I, de commies en magazijnm. aldaar *H. Beer*, en tot adjudant bij het 3de bat. inf. de 2de luit. van het garniz.-bat. in de 3de milit. afd. *H. Brinkgreve*.

Overgeplaatst, bij het groot milit. hospit. te Soerabaija, de offic. van gezondheid der 3de kl. *J. P. Hönig*, en bij de civ. en mil. geneesk. dienst te Timor, de offic. van gezondh. der 3de kl. *W. C. de Nies*.

Bevorderd, bij het personeel der artillerie, tot majoor, de kapitein *J. C. C. Henckel*, met bepaling dat hij zal worden ingedeeld als kommandant der veld- en bergbatterijen in de tweede militaire afdeeling, garnizoen houdende te Willem I; tot kap., de 1ste luit. *J. W. E. Kuypers*, en tot 1ste luitenants, de 2de luitenants *J. J. de Rochemont* en *P. J. F. L. van der Meer*.

Verleend, een tweejarig verlof naar Nederland, wegens ziekte, aan den kap. der infanterie *C. J. Ritsz* en den betaalmeester der 1ste kl. bij de militaire administratie *J. W. Jonkers*.

Ontslagen, eervol, uit Zr. Ms. dienst, onder toekenning van pensioen, de ridm. bij het reg. O.-Ind. kavalerie *G. J. H. B. Schroeder*, en op hun verzoek, eervol, uit Zr. Ms. milit. dienst, met behoud van regt op pensioen, de kapt. der art. *E. A. C. Simons*, en de offic. van gez. der 2de kl. *J. G. A. Pabst*.

Tijdelijk op non-activiteit gesteld, de 2de luit. der inf. *J. D. Mets*.

Goedgekeurd, dat door het Militair Departement, zijn geplaatst, bij het 7de bat. ter Borneo's Westkust, de onlangs van verlof uit Nederland teruggekeerde majoor der inf. *C. E. A. Maubach*, ter vervanging van den majoor der inf. jonkh. *V. M. de Brauw*, op zijn verzoek door het militair departement naar Batavia opgeroepen; bij de infanterie, bij het 3de bat. de 2de luit. *O. F. van Cattenburch*, en bij het 11de bat. de 2de luit. *J. G. Scharp;* — dat zijn overgeplaatst bij het materieel der artillerie de 1ste luit. *Launspach;* — bij de infanterie, bij het 3de bat. de 2de luit. *P. J. Blok;* bij het 4de bat. de kapit. *T. M. Bieler*, bij het 11de bat. de 1ste luit. *A. Raaymaakers*, bij het 12de bat. de kapit. *N. Kloosmijer*, bij het 14de bat. de kapit. *H. H. J. Jalink*, bij het garniz.-bat. in de 2de milit. afd. (Tjilatlap), de kapit. *A. C. Hardenberg*, bij het garniz.-bat. in de 3de milit. afd. (Sumanap), de 1ste luit. *J. G. Kahle* en bij de garniz.-komp. te Riouw de kapit. *H. Raat;* alsmede de officieren van gez. der 2de kl. *C. F. A. Schneider* naar Willem I en *P. A. W. A. Philippi* naar Klatten.

Marine Departement.

Ontslagen, op zijn verzoek, eervol, uit 's Lands dienst, de onderbaas bij den koper- en blikslagerswinkel van de fabriek voor de marine, het stoomwezen en de nijverheid te Soerabaija *N. van Wassenaar*.

LONDEN den 30 november.

Zoodra de Koning van Sardinië heden morgen ten 7 ure 40 minuten te Douvres aan wal gestapt was werd hem een adres van den gemeenteraad aldaar overgereikt, waarvoor hij met eenige gevoelvolle en voor het Engelsch leger zeer eervolle woorden zijnen dank betuigde. Na kortstondige rust aan het station van den zuidoostelijken spoorweg begaf hij zich, met prins *Albert* en gevolg, in hofrijtuigen naar het station van den grooten westerspoorweg, om den togt naar Windsor voort te zetten. De trein trok over de Westminsterbrug, door Parliamentstreet, Whithehall, Charingcross, Pall Mall, Saint Jamesstreet, Piccadilly en Hyde Park, en volgde dus geheel denzelfden weg die tijdens het bezoek des Keizers der Franschen gevolgd is. Aan het station van den spoorweg naar Windsor, waar de Koning ten twee ure aankwam, is Z. M. ook daar een adres door de stedelijke autoriteiten aangeboden. Op het kasteel van Windsor wordt heden avond groot gala-diner gehouden.

— In de openbare vergadering, gisteren alhier gehouden, om over een blijk van erkentelijkheid en hoogachting aan miss *Nightingale* te beraadslagen, bekleedde de Hertog van Cambridge het voorzitterschap, terwijl verscheiden andere hoog aanzienlijke personen en leden der geestelijkheid aan de werkzaamheden deel namen. De volgende besluiten werden daar voorgesteld en algemeen goedgekeurd:

„ Dat de edele pogingen van miss *Nightingale* en van hare medewerksters in de hospitalen in het Oosten en de onwaardeerbare diensten, door haar aan de zieken en gekwetsten van de Britsche krijgsmagt bewezen, de dankbare erkentenis der Britsche Natie verdienen.

„ Dat het wenschelijk is de herinnering aan de uitstekende zelfopoffering van miss *Nightingale* te bestendigen en de dankbaarheid der Natie te doen blijken, door een eereblijk van blijvenden aard, en dat, naardien zij zich ongezind verklaard heeft eenige gift te ontvangen, die tot haar eigen persoonlijk voordeel strekken zou, fondsen bijeengebragt zullen worden om haar in staat te stellen tot het vestigen van eene instelling tot opleiding, onderhoud en bescherming van ziekenverpleegsters en oppasters in hospitalen.

„ Dat, ten einde dit doel op zoodanige schaal te volbrengen die der Natie waardig en eervol voor miss *Nightingale* is, alle standen tot medewerking zullen worden uitgenoodigd.

„ Dat de alzoo bijeengebragte sommen in gevestigde fondsen zullen worden belegd en tot het in het tweede dezer besluiten uitgedrukt doel op zoodanige wijze en onder zoodanige bepalingen zullen worden aangewend als van tijd tot tijd door miss *Nightingale* zullen worden goedgekeurd; naardien de inschrijvers het volste vertrouwen in hare ondervinding, haren ijver en haar juist oordeel stellen.

„ Dat, met het doel om, onder alle omstandigheden, de aanwending der tot het doel bijeengebragte fondsen te verzekeren, miss *Nightingale* uitgenoodigd zal worden een uit het committé gekozen raad te benoemen, ten einde gezamenlijk met haar te handelen, en die haar tot op hare terugkomst hier te Lande, of in geval van eenige schorsing harer werkzaamheden, zal vertegenwoordigen."

Verder is de commissie tot uitvoering dezer besluiten zamengesteld en zijn de heeren *Sidney Herbert* en *S. C. Hall* tot eere-secretarissen daarvan gekozen.

— Bij een gisteren nacht in een huis in Shoreditch alhier uitgebroken brand gaf *John Barton*, bestuurder der reddingsmiddelen van de Koninklijke reddings-maatschappij, uitstekende blijken van volhardenden en zelfopofferenden moed. Zoodra hij het ontstaan van den brand vernam spoedde hij zich met zijn werktuig naar de plaats van het ongeluk en baande zich een weg naar de tweede verdieping, waar een huisgezin in nood verkeerde. Binnen weinige minuten bragt hij een man en eene vrouw in veiligheid en droeg een kind van drie maanden in zijne armen naar buiten. Vervolgens steeg hij naar de derde verdieping en redde daar een vijftal bewoners. Terwijl hij bezig was met een kind van twaalf maanden naar beneden te brengen hoorde hij de op de straat staande personen roepen dat zich in den winkel, die toen in volle vlam stond, eene dienstmaagd bevond. *Barton* brak de deur open en drong den winkel binnen, maar moest uit hoofde van de hitte des vuurs terugkeeren. Door de politie bijgestaan ging hij nu eene

zijdeur in en kwam tot aan het bed waar de dienstmaagd gelegen had, maar deze had inmiddels zich zelve reeds gered. Geheel uitgeput dreigde de edele menschenvriend na [illegible] te zijgen, en zou het slagtoffer zijner inspanning geworden zijn indien de politie hem niet naar buiten had gedragen.

— De Parijzer correspondent van de *Times* schrijft aan dat blad het volgende: „Eenige dagen geleden maakte iemand, die aangaande de zaken van Duitschland doorgaans goed is ingelicht, de opmerking dat de Fransche Regering met de handelwijze van Oostenrijk zeer tevreden schijnt te zijn. Alles wat ik u voor het oogenblik verzekeren kan is hoe in den bedoelden kring de meening zeer sterk heerscht dat de door Oostenrijk gedane stap de vooruitzigten op vrede aanmerkelijk zal bevorderen en die de verwezenlijking nader brengen dan verwacht wordt. Ik wil geene gissingen dienaangaande wagen, naardien zij, voor het tegenwoordige, niet anders dan onzeker kunnen zijn. Maar zoo veel vertrouw ik dat de handeling van Oostenrijk zich spoedig op eene wijze zal doen gelden die voor onze en de Engelsche Regering niet onaannemelijk is en vooral geene opoffering van eer of zelfstandigheid van den kant der Regeringen zal vorderen, die de wapenen voor eene regtvaardige zaak hebben opgevat."

— Laatstl. dingsdag is te Penzance van Melbourne in Australië aangekomen de clipper *Kent*, welke de reis over de Kaap de Goede Hoop in 70 dagen heeft afgelegd; zulks is eene der kortste reizen waarvan men kennis draagt. De met dezen bodem ontvangen berigten loopen tot den 13 september en luiden weinig bemoedigend voor den invoerhandel in de kolonie, doch melden dat de arbeid der mijnwerkers zeer productief was.

PARIJS den 30 november.

Gisteren morgen heeft de Sardinische Vorst, door den graaf *van Nieuwerkerke* vergezeld, Versailles bezocht en is, na te Villeneuve l'Etang een dejeuné gebruikt te hebben, in den namiddag alhier teruggekeerd om afscheid van IIH. MM. te nemen.

Gisteren avond heeft Z. M. zich daarop van hier naar Calais begeven, om zich te dier plaatse naar Engeland in te schepen. Prins *Napoleon* deed den Monarch uitgeleide tot aan het station van den spoorweg; de straten dezer hoofdstad welke de Vorst doortrok waren schitterend verlicht en eene talrijke menigte begroette Z. M. met geestdrift.

Wegens de blijde verwachting waarin de Keizerin verkeert, heeft zij aan zeer weinige der festiviteiten deelgenomen, welke ter eere van het bezoek van koning *Victor Emmanuel* zijn gegeven. Eergisteren nam de Vorstin echter aan het diner op het paleis der Tuileriën deel; aan hare regterhand was Zijne Sardinische Majesteit en aan hare linkerhand prins *Jérôme* gezeten; de Keizer had zijne plaats tegenover zijne gemalin.

Het feest, dat eergisteren avond op het stadhuis was bereid, evenaarde in luister vroegere dergelijke festiviteiten. De Keizer danste daar met lady *Hamilton* en de Koning van Sardinië met prinses *Mathilde*.

— Men spreekt er van, dat door graaf *Walewski* eene circulaire aan de onzijdige Staten is gerigt in den geest der door keizer *Napoleon* gehouden redevoering bij de sluiting der wereldtentoonstelling, strekkende om eene verklaring dier Staten vóór of tegen Rusland uit te lokken.

— Per telegraaf is alhier berigt ontvangen, dat de generaal *Canrobert* gisteren Kopenhagen verlaten heeft, om naar Frankrijk terug te keeren. Men hoopt dus nu weldra het ware doel en den uitslag zijner zending bij de Hoven van Zweden en Denemarken te vernemen. Vóór zijn vertrek van Kopenhagen heeft de Generaal, die te Stockholm van koning *Oscar* reeds het grootkruis van de orde der Serafijnen had ontvangen, van *Frederik VII* dat der orde van den Olifant bekomen.

— Drie Deensche genie-officieren zijn deze hoofdstad doorgereisd, zich naar het Oosten begevende om het tooneel des oorlogs te bestuderen, alsook de strategische feiten welke in de Krim hebben plaats gegrepen.

— Men heeft opgemaakt dat 579,549 vreemdelingen, namelijk 410,495 Franschen uit de verschillende departementen en 168,604 buitenlanders, Parijs gedurende den tijd der algemeene tentoonstelling bezocht hebben, waaronder het vrij groot aantal diergenen nog niet begrepen is welke, uit vrees van geen nachtverblijf in de hoofdstad te zullen vinden, dit te Versailles, St. Germain en andere omliggende plaatsen gezocht hebben, terwijl ook dezulken niet zijn medegerekend die des morgens aangekomen en vóór den nacht weder vertrokken zijn.

— De heer *Alexandre Dumas* heeft aan de directie van den schouwburg der Porte-Saint-Martin het handschrift doen toekomen van een antiek drama, *Orestie* getiteld, dat zal worden opgevoerd op de wijze van het Grieksche treurspel.

— Eene hevige ontploffing deed zich gisteren avond tegen zeven ure in de voorstad Poissonnière alhier hooren. Weldra vernam men, dat zulks in de gazfabriek in de straat Petrelle had plaats gegrepen; de gazometer zou te veel gevuld geweest en ten slotte gesprongen wezen, terwijl twee werklieden daardoor ernstig gewond zijn.

— De *Union medicale* meldt, dat sedert eenigen tijd geene cholera-zieken meer in de gasthuizen dezer hoofdstad zijn ingebragt, zoodat men die ziekte als geweken mag beschouwen.

— Een dagblad van Lyon deelt mede, dat de vleeschhouwers daar ter stede den prijs van het vleesch met vijf centimes het half kilogramme verminderd hebben.

— Een mechanicus te Lyon, zoo meldt het dagblad *Salut public*, is dezer dagen van daar naar Parijs vertrokken met een rijtuig van eigen vinding, dat zonder paarden en ook zonder stoom in beweging wordt gebragt, maar alleen door de zwaarte der reizigers die er plaats in nemen. Wanneer men geloof mag slaan aan het verhaal van den uitvinder, zou zijn rijtuig, op de rails van een spoorweg geplaatst, met eene snelheid van 30 à 35 kilometers in het uur gaan.

— Het bevestigt zich dat een zeer aanzienlijk gedeelte van het leger der Geallieerden in de Krim naar Frankrijk zal terugkeeren, zoodat er geen sprake meer is van een winterveldtogt. In het voorjaar zullen dan waarschijnlijk weder nieuwe troepen naar die streken worden gezonden, tenzij de pogingen der Geallieerden zich alsdan meer tot de Baltische Zee zullen bepalen, gelijk door sommigen wordt beweerd.

— Dezer dagen liep alhier het gerucht, dat de weduwe van koning *Lodewijk Filips* zou zijn overleden. Zulks wordt thans gelogenstraft door het volgende berigt in het *Journal des Débats*: „Vrij ernstige bezorgdheid was gisteren te Parijs ontstaan ten aanzien der gezondheid van koningin *Maria Amelia*, van wie men wist dat zij sedert eenige dagen ziek lag te Nervi, nabij Genua, waar H. M. onlangs een bezoek had ontvangen van den Koning van Sardinië vóór diens vertrek naar Frankrijk. Eene heden avond ten vijf ure ontvangen depêche, zonder de herstelling der Koningin te vermelden, veroorlooft echter die als na op handen te hopen. Volgens die depêche, zou de Koningin sedert maandag geen koorts gehad hebben, zou haar toestand niet verergerd zijn en zou die betrekkelijk geruststellend wezen. De op de doorluchtige zieke te weeg gebragte indruk door de onverwachte aankomst harer beide zonen, den Prins van Joinville en den Hertog van Aumale, zou gunstig geweest zijn. De Hertog van Nemours was reeds vroeger bij de Koningin met de Hertogin zijne gemalin en hunne kinderen. De Koningin ontvangt de zorgen van doctor *Gueneau de Mussy*, haren gewonen geneesheer. Doctor *Chomel* werd verwacht."

— Een telegrafisch berigt uit Madrid van den 28 dezer behelst, dat de Cortes dien dag het artikel der Constitutie hebben goedgekeurd, volgens hetwelk de koloniale provincien door spetiale wetten zullen worden beheerd. De volkomenste rust heerscht in het Land, voegt de depêche er bij, en de geruchten nopens eene ministeriële crisis zijn ongegrond.

KEULEN den 30 november.

De troonrede des Konings van Pruissen, die, zoo als bereids vermeld is, gisteren tot opening van den Landdag uitgesproken werd, was van den volgenden inhoud:

„*Doorluchtige, edele en lieve Heeren der beide Huizen van den Landdag!*

„Het verheugt mij U, de Vertegenwoordigers des Lands, weder rondom mijnen troon verzameld te zien, en ik heet U van ganscher harte welkom. Het nieuwe tijdvak der Wetgeving vangt onder omstandigheden aan wier toenemend gewigt de zorgen mijner Regering reeds in hooge mate hebben bezig gehouden. Ik durf verwachten dat zij in de betooning van uwe werkzaamheid, gelijk vroeger, een krachtigen steun zal vinden.

„Boven alles ben Ik smartelijk aangedaan door den hoog gestegen prijs der noodwendigste levensbehoeften, die in de niet bevredigende uitkomst van den laatsten oogst in verschillende gedeelten des Lands en in de door den oorlog veroorzaakte stremmingen in het verkeer zijne verklaring vindt. Daarentegen laat zich eene wezenlijke verligting verwachten, bijaldien, onder Gods zegen, de hoop vervuld wordt tot welke de gunstige gesteldheid van het herfstweder en de blijkbare toeneming der voortbrengselen van het land regt geeft. Tot zoo lang zal, zoo als Ik vertrouwend hoop, eene zorgvuldige, door vroegere ondervinding beproefde handhaving van het vrij verkeer en wijze spaarzaamheid, in vereeniging met de bij ons nooit uitgeputte bijzondere weldadigheid, den druk der duurte helpen te boven komen.

„De toenemende uitbreiding van het aanleggen van kunstwegen en de voortdurende werkzaamheid der fabrieken beloven aan de arbeidende klassen ook verdere gelegenheid tot loon [illegible]. Sommige takken der fabrieknijverheid lijden, wel is waar, door den invloed der duurte; over het algemeen echter geeft de onafgebrokene vestiging van nieuwe en de uitbreiding van bestaande instellingen van nijverheid en verkeer eene verblijdende getuigenis der onbelemmerde werkzaamheid van den geest der onderneming. Een uitgestrekt bewijs daarvoor is in de gunstige uitkomsten van de besturen der posterijen en telegrafen en in het toenemend gebruik der spoorwegen gelegen. Het heeft mij tot vreugde gestrekt den grondsteen aan eene gewigtige volmaking van het spoorwegennet mijner Monarchie te leggen.

„Op de tentoonstelling der voortbrengselen van kunst en nijverheid van alle Landen te Parijs is Pruissens bedrijvigheid op het gebied der kunst, der landhuishoudkunde, van den bergbouw en der fabrieknijverheid waardiglijk vertegenwoordigd geweest.

„Sedert lang reeds is de behoefte erkend om het landelijk gemeente- en politiewezen in de Oostelijke provincien overeenkomstig met de veranderde toestanden naar beproefde grondslagen te regelen. De daarop betrekkelijke, uit herhaalde proefnemingen voortgevloeide wetsontwerpen zullen U ter overweging en beslissing worden voorgelegd. Ook tot regeling der gemeentelijke verordeningen in de westelijke provincien, alsmede tot verbetering van de inrigting der kreitz- en provinciale Stenden worden wetsontwerpen voorbereid.

„De U voor te leggen begrooting der Staatshuishouding voor het volgend jaar geeft een verblijdend vooruitzigt op de toeneming van nagenoeg alle inkomsten en levert de vernieuwde getuigenis van orde in onze geldmiddelen op. Bij het aan uwe goedkeuring te onderwerpen voorloopig behoud der tijdelijke verhoogingen van de belastingen is het mogelijk het evenwigt tusschen inkomsten en uitgaven, waarop het Staatscrediet gegrond is, te verzekeren, aan de in menig opzigt verhoogde eischen van het Staatsbestuur te voldoen en de aangevangen ondernemingen ten algemeenen nutte krachtdadig voort te zetten.

„De nog voortdurende staatkundige verwikkelingen hebben het ook in dit jaar noodzakelijk gemaakt mijn leger, zoo al niet in zijnen geheelen omvang, gelijk in het vorige jaar, nogtans altijd op een standpunt van verhoogden voet van oorlog te houden. Het door de wet van 7 mei dezes jaars op nieuw ingewilligd buitengewoon crediet heeft de middelen daartoe verschaft. Door mijne Ministers van finantien en oorlog zullen U de meer bijzondere voordragten hieromtrent voorgelegd worden.

„Mijnheeren! De strijd tusschen verschillende Mogendheden van Europa, het uitbreken waarvan Ik ten vorigen jare te dezer plaatse betreurde, is, tot mijn opregt leedwezen, nog niet geëindigd. Intusschen is ons Vaderland ook nog heden eene woonstede des vredes. Ik bid God dat dit zoo blijve en dat het mij gelukken moge de eer en den rang van Pruissen als Mogendheid te bewaren, zonder het Land de zware offers van een oorlog op te leggen. Ik ben er trotsch op te weten dat geen Volk meer bereid tot den strijd en bereidwilliger tot het brengen van offers is dan het mijne, wanneer het de afwending van een werkelijk gevaar voor zijne eer en zijne belangen geldt. Mij echter legt dit vertrouwend bewustzijn den pligt op, bij getrouwe handhaving van afgelegde verklaringen, geene verbindtenis aan te gaan wier politieke en militaire strekking niet te overzien is. In de stelling, welke Pruissen, Oostenrijk en de Duitsche Bond, ten gevolge van overeenstemmende besluiten, ingenomen hebben, ligt een krachtige waarborg voor het verder bewaren van die onafhankelijke houding, welke evenzeer met opregte welwillendheid en onpartijdige waardering der wederzijdsche betrekkingen overeenkomstig, als tot het banen van den weg voor een billijken en duurzamen vrede bevorderlijk is.

„Mijnheeren! De ernst van het tegenwoordige maakt ons allen volkomene en onbeperkte toewijding aan de belangen des Vaderlands tot pligt. Gij zult dien pligt eerlang bij de op handen zijnde beraadslagingen vervullen, wier uitkomsten zoowel voor het geheele Land als voor de bijzondere personen van groot belang zijn. Ik ben overtuigd dat gij van deze gevoelens zijt doordrongen, en hoop derhalve dat op uw werk ook de zegen van Hem niet ontbreken zal, die in zijne almagt en regtvaardigheid de lotgevallen der Volkeren regelt."

— De Prins van Pruissen reisde gisteren, van Weimar terugkeerende, te Frankfort naar Coblenz door.

— De lijfarts des Konings van Pruissen heeft, naar men uit Warschau schrijft, hoop op het levensbehoud van vorst *Paskewitsch* gegeven.

— Berigten uit Petersburg vermelden de verloving van den grootvorst *Nicolaas*, broeder des regerenden Keizers, met prinses *Alexandra Frederika Wilhelmina*, dochter van Z. K. H. prins *Peter* van Oldenburg. De Grootvorst is den 8 augustus 1831, de Prinses den 2 junij 1838 geboren.

(Per Telegraaf.)

LONDEN den 1 december.

De *Presse* meldt, dat den 19 november ll. bij het Engelsch Gouvernement voorstellen zijn ingekomen tot het hervatten der vredes-onderhandelingen, op grondslagen die door keizer *Napoleon* als voldoende waren aangenomen.

Binnenland.

's GRAVENHAGE den 30 november.

Z. M. de Koning zal morgen middag ten 5½ ure in een bijzonder gehoor ontvangen de commissie uit de Tweede Kamer der Staten Generaal tot het aanbieden der lijsten van kandidaten voor de vervulling der beide opengevallene betrekkingen van lid in den Hoogen Raad der Nederlanden.

— Z. M. heeft benoemd tot ridder der Orde van de Eikenkroon den heer *G. M. J. Kolff*, secretaris van het gecombineerd collegie van het polderdistrict Tielerwaard te Deil.

— Z. M. heeft bewilliging verleend tot verlenging van den duur der *Derde Societeit ter Zeeverzekering* te Amsterdam.

— Het *Staatsblad* n.° 132 bevat een Koninklijk besluit van den 25 dezer, waarbij de gemeente Breda tevens wordt aangewezen als losplaats voor steenkolen bij invoer langs den Rijn.

— De *'s Gravenhaagsche Nieuwsbode* meldt, dat de commissie uit de Tweede Kamer, in wier handen de ministeriële inlichtingen betrekkelijk den onwettigen [illegible] te Koekangen zijn gesteld, aan de betrokkene Ministers de overlegging gevraagd heeft van alle originele stukken, tot die zaak betrekkelijk; doch tevens dat die Ministers, inzonderheid die voor Roomsch-Katholieke Eeredienst en van Justitie, zwarigheid maken om aan dat verzoek gevolg te geven.

— Heden werd voor het Provinciaal Geregtshof in Zuidholland, onder voorzitterschap van mr. *J. A. Philipse*, de zaak behandeld van *Cornelis Maaskant*, volgens zijne opgave oud 25 jaren, van beroep bouwknecht, geboren te Strijen, laatst woonachtig te Numansdorp, thans gedetineerd in het huis van burgerlijke en militaire verzekering alhier, beschuldigd van in den morgen van den 6 augustus 1855 aan den persoon van *Pieter Kappetein*, op diens erf onder de gemeente Numansdorp, moedwillig met een mes eene wonde in den buik te hebben toegebragt, waaraan de verwonde op den 7 augustus daaraanvolgende is overleden, en alzoo van moedwilligen manslag. — De advocaat-generaal *Gefken* hield de beschuldiging vol en requireerde de schuldigverklaring van den beklaagde aan moedwilligen manslag en tot zijne veroordeeling in eene tuchthuisstraf voor een tijd door den Hove te bepalen, doch van niet minder dan 5 en niet meer dan 20 jaren, enz. — De verdediger van den beklaagde, jonkh. mr. *van Karnebeek*, trachtte aan te toonen, dat er hier provocatie had plaats gehad, en wees op de verzachtende omstandigheden, die in deze zaak aanwezig waren. — De uitspraak is bepaald op donderdag 6 december eerstkomende.

— Sedert de laatste opgave tot en met heden zijn te Scheveningen van de steurharingvisscherij nog aangekomen een en vijftig schuiten, welke te zamen aangebragt hebben 3,398,000 stuks haring. Thans zijn slechts acht schuiten van de vloot nog niet een enkel maal aan geweest. De vleten van dertien vaartuigen, welke gisteren en heden van de visscherij zijn teruggekeerd, hebben te veel geleden, dan dat deze weder kunnen afvaren. Ofschoon de visscherij voor enkele reeders zeer gunstig staat, laat het zich echter aanzien dat over het algemeen de vangst veel minder zal bedragen dan verleden jaar. De markt blijft intusschen stijf.

's GRAVENHAGE den 1 december.

Zijne Majesteit heeft gisteren in een bijzonder gehoor ontvangen monsignor *Belgrado*, tot het nemen van afscheid in zijne betrekking van apostolischen internuntius bij het Nederlandsche Hof.

— Bij onderscheiden besluiten heeft Z. M. goedgevonden, de benoeming van den burgemeester der gemeente Broek in Waterland tot secretaris dier gemeente met Zijne goedkeuring te bekrachtigen; — aan *P. N. J. Lette Anemaet*, burgemeester der gemeenten Nieuwe Tonge en Oud en Nieuw Herkingen, op zijn verzoek, met 1 januarij 1856 eervol ontslag te verleenen als burgemeester van laatstgenoemde gemeente, — en tot burgemeester der gemeenten Vere c. a., Vrouwenpolder c. a. en Gapinge te benoemen mr. *F. B. Fock*.

— Uit hoofde eener ongesteldheid van den Russischen Gezant, is, op diens verzoek, door den Minister van Buitenlandsche Zaken aan Zijne Majesteit uitgereikt een aan Hoogstdenzelve gerigte brief van Zijne Majesteit den Keizer aller Russen.

— De gewone audientie van den Minister van Koloniën zal op aanstaanden woensdag den 5 dezer geen plaats hebben.

— Heden zal de heer *de Lom de Berg*, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, wegens overtreding der wet op de personele belasting, voor den Hoogen Raad der Nederlanden verschijnen, en wel voor den heer *Geradts*, die, in deze zaak tot regter-commissaris benoemd is.

— Heden is door eene commissie uit de heeren officieren van de dienstdoende schutterij der residentie aan jonkh. *Aert van der Goes*, wien op zijn daartoe gedaan verzoek eervol ontslag is verleend als majoor dier schutterij, als blijk van erkentelijkheid jegens zijn hoog ed. geb. uit achting en eerbied tot aandenken een prachtig geschenk aangeboden, zijnde eene compleet porselein tafel fruit-étagère op zilveren voetstuk. Dit geschenk ging vergezeld van een diploma.

— Men weet dat sedert een paar maanden vijftien Scheveningsche visschers, bij welke, door de Engelsche douanen, eene vrij aanzienlijke hoeveelheid tabak, bestemd tot drijven van sluikhandel, aan boord was gevonden, zich in de gevangenis te Ipswich bevinden. Volgens een heden te Scheveningen ontvangen brief zou een der gevangenen, *Dirk van der Zwan*, stuurman op eene der haringschuiten van den heer *T. de Jager* Gz., op gisteren weder in vrijheid zijn gesteld.

Staten-Generaal.

In de zitting der Tweede Kamer van heden zijn de beraadslagingen voortgezet over de Staatsbegrooting voor 1856. Na nog eenige discussie is hoofdstuk V aangenomen met algemeene stemmen. Na korte discussie zijn daarop de hoofdstukken VI en VII aangenomen met 53 tegen 7 stemmen. Vervolgens zijn de algemeene beraadslagingen aangevangen over hoofdstuk VIII, om aanstaanden maandag te worden voortgezet.

ROTTERDAM den 1 december.

In de gisteren avond te Schiedam gehouden zitting van den Gemeenteraad, is besloten tot het verlichten dier stad door middel van steenkolengaz. Er hadden vervolgens langdurige beraadslagingen plaats over de vraag wat in het meeste belang der gemeente zou kunnen worden aangemerkt: de bedoelde verlichting van stads wege te doen plaats hebben, dan wel de onderneming daarvan aan particulieren over te laten. Ten slotte is in laatstgemelden zin met eene groote meerderheid van stemmen beslist.

— Bij den burgerlijken stand der gemeente Kralingen zijn in october ll. aangegeven: geboren 17, overleden 14 en gehuwd 1 paar. En in november: geboren 10, overleden 8 en gehuwd 2 paren.

— Gisteren is te Leyden de Rijks kanoneerboot in de haven aangekomen, wier aankomst door mistig weder en tegenwind tot hiertoe vertraagd was. Zij staat onder bevel van den schipper-onder-officier *van Ecken* en is verder bemand met acht koppen.

— De algemeene kerkeraad der Nederduitsche Hervormde gemeente te Leyden heeft gisteren uit het vroeger vermelde drietal predikanten tot herder en leeraar beroepen ds. *J. P. de Keyser*, predikant te Arnhem.

— Ll. dingsdag avond zijn wederom even als den 23 october ll. de personen, zich bevindende in den laatsten spoortrein van Rosendaal naar Breda, door een toeval voor groote ongelukken bewaard gebleven. Er is namelijk weder door kwaadwilligen, op de hoogte van de gemeente Hoeven, op dezelfde plaats als vroeger, een zwaar stuk hout op de ijzeren baan gelegd. De locomotief heeft alstoen een schok gegeven, en de machinist stopte den trein; door de duisternis heeft men de daders niet kunnen bespeuren. De politie wendt alle mogelijke, in haar bereik zijnde, middelen aan om hen te ontdekken.

— Ll. woensdag heeft in de stoomwollen fabriek van den heer *P. Mutsaers* te Tilburg een verschrikkelijk ongeluk plaats gehad; een jongeling, *J. C. Reynen*, oud circa 14 jaren, in die fabriek werkzaam, is met een riem van een der machinale spinmolens in de hoogte getrokken, en werd tusschen den zolder en den molen niet alleen de arm verbrijzeld, maar is de arm in de hoogte der machine gebleven en het ligchaam ter aarde gestort, waarbij hij nog, behalve de kneuzingen en verwondingen, het been heeft gebroken; den lijder werd onmiddellijk geneeskundige hulp verleend en hij werd naar het gasthuis overgebragt, doch overleed weldra onder de hevigste pijnen.

— Te Leeuwarden zijn Burgemeester en Wethouders door den Raad gemagtigd tot den aankoop van vier huizen, ter gezamenlijke waarde van *f* 44,000, ten einde op het terrein dier woningen, aan de Wortelhaven, eene beurs op te rigten.

— Uit Rottum, provincie Groningen, wordt den 17 dezer geschreven, dat door de timmerlieden, die aldaar bezig waren eenen schoorsteen der oude abdij af te breken, een klein Bacchusbeeldje is gevonden, uit gips vervaardigd, van ruim één palm hoogte. Het beeldje, eenigzins beschadigd, verbeeldt den god der dronkaards, op eene ton gezeten, in de handen eene kruik houdende, en omhangen met wijndruiven en ranken. Een en ander is zeer netjes bewerkt.

— De waterhoogte te Arnhem was gisteren 0,94 el.

De Rijnhoogte te Keulen was den 30 november 5 voet 8 duim Keulsch peil (5 voet 7 duim Rijnlandsch).

— Uit Ter Apel wordt den 27sten ll. het volgende gemeld: De postiljon, die van Meppen op Haaren in het naburige Hannover rijdt, heeft zich aan eenen belangrijken diefstal schuldig gemaakt. Op de terugreis van Haaren naar Meppen vroeg hem een persoon te mogen mederijden. Hieraan werd gereedelijk voldaan en de reis werd nu gezamenlijk voortgezet. Op ongeveer één uur afstands van Haaren gekomen, verzocht de postiljon aan zijnen reisgenoot, voor eenige oogenblikken de teugels te willen vasthouden en langzaam voort te rijden, daar hij aan eene natuurlijke behoefte moest voldoen. Dit geschiedde, maar terwijl nu de wagen voortrolde, begaf de postiljon zich achter den wagen, ontvreemde uit de kist, die men vergeten had te sluiten, 300 Pruissische daalders (*f* 525) en koos daarmede het hazenpad. Om niet herkend te worden wierp hij de postiljonskleederen weg, die later op den weg werden gevonden. Men is den dief nog niet op het spoor.

— Door den Nederlandschen Vice-Consul te Helsingfors is mededeeling gedaan van het navolgend berigt omtrent den jongsten oogst in Finland: De opbrengst der rogge is over het algemeen bevredigend geweest, terwijl van gerst, haver en aardappelen minder dan eene middelmatige hoeveelheid is geoogst. De rogge geldt thans 4½ Z. R., haver 3 Z. R. en gerst 4 Z. R. per Zweedsche ton; wordende het Amsterdamsch last berekend tegen 18¼ a 18½ ton rogge. Van zaairogge is, niettegenstaande de blokkade, veel naar Zweden verscheept geworden; nogtans is door den vijand veel rogge en teer buit gemaakt.

Burgerlijke Stand.

ROTTERDAM den 1 December

OVERLEDEN: P. J. Wessels, z., 1 j. — C. Groot, jd., 60 j. — C. Vregat, wedr. van B. H. van Walraven, 65 j. — T. W. Dreefer, z., 1 m. — A. H. Pols, d., 14 d. — J. C. van Aalsburg, d., 8 j.

BEVALLEN: C. Kuyners, geb. Moor, d. — M. Ruikem, geb. Scheurkogel, z. — K. Wolfsbergen, geb. Sternheim, z. — K. van Os, geb. Verhey, z.

ONDERTROUWD: J. B. Verbough, wedr., 30 j., met E. M. Walop, jd., 25 j. — J. S. de Jong, jm., 29 j., met A. Krafs, jd., 28 j. — J. H. Siemons, jm., 28 j., met C. S. Westerhoff Sels, jd., 26 j. — H. Heithoom, jm., 37 j., met J. M. Terstappen, jd., 33 j. — H. D. Remigius, jm., 25 j., met J. J. de Koning, jd., 28 j. — C. Sneepels, jm., 31 j., met C. Kampes, jd., 24 j. — W. J. N. Rotteveel, wedr., 38 j., met M. J. Brandel, jd., 37 j. — J. Wester, wedr., 28 j., met C. de Haas, wed. van T. van der List, 22 j. — H. J. Hoets, wedr., 30 j., met A. Rietbergen, jd., 25 j. — B. Veltenaar, jm., 25 j., met J. A. Stolk, jd., 24 j. — F. van Elven, jm., 32 j., met M. B. Vink, jd., 31 j. — W. Koks, jm., 24 j., met M. E. Kroon, jd., 31 j. — J. Wijmans, jm., 28 j., met H. Appels, jd., 29 j.

Zeetijdingen.

Nederland.

HELLEVOETSLUIS 1 december. Gearriveerd *Hillechina Wilkens*, Karssies, van Liverpool; *Alert* (st.) van Hull; *Thetis*, de Zeeuw Baggus, van Bergen; *Raina*, Bakker, v. Ipswich; *Magdalena*, Schumacher, v. Tromsoe, en *Gloucester*, Cosnon, v. Brouwershaven. — Vertrokken *Admiraal Ver-Huell* (st.) naar Havre; *Sea Gull* (st.) en *Ocean Queen* (st.), beiden naar Hull; *Balmoral* (st.) naar Leith; *Chevy Chase* (st.) n. Newcastle; *Diana* (st.) en *Columbine* (st.), beiden n. Londen. — Voor gaats *Tweelingen*, van der Laan, van St. Ubes n. Vlaardingen; de wind N. W.

ZEILKLAAR te HELLEVOETSLUIS *Margaretha*, Korte, naar Livorno; *Rufina*, de Albizuri, n. Bilbao, en *Holsatia*, Lorentzen, n. .....

BRIELLE 1 december. (N. N. W.) Vertrokken *Rainbow* (st.) naar Londen.

MAASSLUIS 1 dec. Niets gepasseerd. — Het gisteren gezeilde schip *Three Brothers* is wel in zee; de wind N. N. W., met buijen.

BROUWERSHAVEN 1 december. (N. N. W.) Binnengekomen *Kaap Hoorn*, Kuyk, van Batavia naar Rotterdam, en *Sandyford*, Hayward, van Newcastle n. Dordrecht. — Vertrokken *Stad Dordrecht* (st.) naar Londen.

AMSTERDAM 30 november. Volgens brief van kapit. de Boer, voerende het schip *Henriette*, in dato Konstantinopel 19 dezer, was hij in zijn voorgenomen vertrek op den 8 dezer naar Galatz verhinderd door de heerschende sterke N. O. winden; de berigten omtrent den waterstand aan de Sulina bleven ongunstig; sedert zijn arrivement waren geene schepen van den Donau gekomen dan een uitgaand Grieksch schip, hetwelk bij de Sulina van zijne ankers was geslagen; de kapit. daarvan berigtte dat aldaar zes schepen waren gestrand, waaronder twee Nederlandsche, de namen onbekend.

TEXEL 30 nov. (N. W.) Gearriveerd *Jonge Antje*, van 't Veer, van Londen; *Alida*, Kunerus, en *Jantina*, Olthoff, beiden v. Newcastle; *Burgemeester Huidekoper* (st.) en *Minister Thorbecke* (st.), beiden van Hull. — Vertrokken *Magnet* (st.) en *Flora* (st.), beiden naar Londen.

VLIE 29 nov. (N. N. W.) Gearriveerd *Twee Broeders*, Prins, van Grangemouth; *Twee Gebroeders*, de Boer, en *Vrouw Maria*, Kuiper, beiden van Newcastle; *Vrouw Ida*, van der Zwaag, van Memel, en *Friedrich Franz* (st.) van Harburg. — Vertrokken niets.

Buitenlandsche Havens.

Aangekomen:

Te ST. HELENA 5 sept. *Mary Hall*, Richardson, v. Soerabaija, *Gouverneur Generaal Rochussen*, la Seur, en 11 dito *Charlotte*, Lindström, beiden van Batavia, alle drie naar Amsterdam; hebben hunne reizen voortgezet. — Te ALEXANDRIA (E.) 13 november *Louisa Prinses der Nederlanden*, Lion, van Konstantinopel.

Te TRIEST 1 december *Abeona*, Klein, van Rotterdam. — Te PILLAU 28 nov. *Noordstar*, Goedkoop, van Amsterdam.

Vertrokken:

Van MEMEL 24 nov. *Afina Agatha*, Mulder, naar Rotterdam, en *Alida*, Sprik, naar Halte.

HOLTENAU gepasseerd: 24 november *Karsina*, Waterborg, van Randers naar Friedrichstadt; — 25 dito *Maria*, van der Star, van Hobroe naar Altona; *Johanna Jacoba*, Schaaf, van Kopenhagen naar Amsterdam; *Bouwina*, Heins, en *Hinderika*, Heins, beiden van Grenaae naar Bremen.

Engeland.

Van LONDEN uitgeklaard 29 november *Eefka Maria*, Bart, naar Rotterdam. Te YARMOUTH gearriveerd 29 nov. *Egmond aan Zee*, van Duyvenboden, van Wormerveer.

Te SCILLY binnengeloopen 25 november *Conqueror*, Dale, van Alexandrië naar Amsterdam; 26 dito *Dina Immechina*, de Jongh, v. Sevilla naar Havre.

Bij de SORLINGS gearriveerd 24 nov. *Mississippi*, Allen, van Baltimore n. Rotterdam. — Bij PORTLAND 27 nov. *Anna*, Hilbrands, van Suriname naar Amsterdam.

De schepen *Cairo* (st.), kapitein Dijker, van Amsterdam naar Alexandrië (E.), en *Lucretia*, kapitein Bragt, van Liverpool naar Dordrecht, te FALMOUTH binnen, hebben den 28 november hunne reizen voortgezet.

Het schip *Fortune Teller*, kapit. Hockin, den 22 nov. v. FOWEY naar Rotterdam vertrokken, is den 28 dito lek en met gespleten fokkemast aldaar uit zee teruggekomen.

Bij St. ALBANSHOOFD gearriveerd 29 nov. de Zweedsche bark *Walter*, van Batavia naar Amsterdam.

(Per Overland-Mail.)

Aangekomen:

Te BATAVIA 9 september *J. C. Schotel*, van Beest Holle, van Amsterdam, *Hollands Trouw*, Keuker, van Rotterdam (vertrokken 16 dito van Pasoeroewan), *Julia*, van der Kolff, van Adelaide, *Wilhelmina Catharina*, de Groot Saffry, van Rotterdam, en *van Bosse*, van der Hoeven, van New-York (vertrok 8 oct. n. Rotterdam); 10 sept. *India*, Gerken, van Rotterdam, *Zwaluw*, Uitermark, v. Geelong (vertrok 20 dito n. Cheribon), en *Vier Gebroeders*, Vonck, v. Rotterdam; 11 september *Jacoba Helena*, van Wagtendonk, van Rotterdam; 12 sept. *Vrije Handel*, van Kerwich, van Liverpool (vertrok 30 dito n. Soerabaija); 15 sept. *Jonge Jan*, Hoogenstraten, van Rotterdam; 17 sept. *Alcyone*, Haacke, van Singapore (vertrok 27 sept. naar Tagal); 21 sept. *Kandanghauer*, Zeelt, v. Melbourne (vertrok 1 oct. naar Pangool), en *Henriette Elizabeth Susanna*, van Veen, van Aden (vertrok 27 sept. naar Tagal); 22 september *Hellevoetsluis*, Vos, v. Amsterdam (vertrok 2 oct. n. Soerabaija); 23 sept. *Nederland*, Ruiter, van Boston (vertrok 2 october naar de Wijnkoopsbaai); 25 sept. *Flora*, van der Wijk, v. Londen; 27 sept. *Nagasaki*, Bunnemeijer, v. Pekalongan (vertrok 3 oct. n. Nederland); 29 sept. *Christina Agatha*, de Visser, v. Amsterdam, *Amsterdam*, Tjebbes, van Melbourne (vertrok 3 october n. Samarang). *Anjer*, Biesthorst, v. Amsterdam (vertrok 9 oct. n. Samarang), en *Formosa*, Smits, v. Rotterdam (vertrok 8 oct. n. Soerabaija); 2 oct. *Macassar*, van der Meyden, van Launceston; 4 october *van Oldenbarneveld*, Meyboom, van Callao, en *Barend Willem*, Retgers, van Sydney; 5 oct. *K. N. Yachtclub*, van Nooijen, van Rotterdam, *Admiraal de Ruyter*, Stapert, van Amst., *Egmond en Hoorne*, Glazener, van Cheribon, en *Albatros*, Haasnoot, van Tagal; 6 oct. *Senior*, Swart, van Hobart Town, *S. van Heel*, van der Waal, *Burgemeester Hoffman*, Dijkema, *Copernicus*, Visser, *Maria Diederika*, van Marion, en *Jacob*, Börger, alle vijf van Rotterdam; 7 october *Stad Leyden*, Ruige, van Panaroekan, *Cornelia Mathilda*, Montendam, van Schiedam, en *Immagonda Sara Clasina*, Rademaker, v. Amsterdam. — Te SINGAPORE 11 oct. *Minerva*, van Boven, van Swansea; 19 dito *Bosphorus*, Keuisinga, v. Amoy. — Te MANILLA 7 aug. *Phoenix*, Verhulst, en 6 sept. *Johanna*, Bik, beiden van Hong Kong; 16 sept. *Maria Jacoba*, Lammerts, v. Macao (in lading n. Falmouth).

Vertrokken:

Van BATAVIA 9 sept. *Amerika*, Meermans, naar Rotterdam; 13 dito *Pollux*, Kooy, en 18 *Agneta*, Crap Hellingman, beiden n. Amsterdam; 5 october *Gouverneur-Generaal Duymaer van Twist*, Hoeksma, naar Rotterdam; 7 dito *Amphitrite*, Grim, n. Amst. — Van SAMARANG 2 oct. *Dionysia Catharina*, de Boer, n. Nederland. — Van SOERABAIJA 6 sept. *Jan Schouten*, Coening Meijer, naar Nederland via Batavia; 21 dito *Koning Willem II*, Giezen, en *Almonde*, Surie, beiden n. Pasoeroewan, *Oost-India Packet*, Bakker, naar Probolingo, en *Sourabaija*, Swarts, naar Tagal en Nederland. — Van TJILATJAP 27 augustus *Henriette Geertruida*, Buys, naar Amsterdam; 28 dito *Koophandel*, Crevecoeur, n. Rott., *Californië*, de Wijn, en 9 september *Lewe van Nyenstein*, Borchers, beiden n. Amsterdam. — Van MANILLA 20 sept. *Phoenix*, Verhulst, naar Singapore en Falmouth (met 9040 pic. suiker, 534 pic. sapanhout en 50,000 cigaren). — Van CANTON 2 oct. *Ludoville*, Söhst, n. Rott.

BATAVIA 10 oct. Alhier en op de kust in lading *India*, *Alverton* (Engelsch schip) en *Aphrodite* (Amerikaan), alle drie n. Rotterdam; *Macassar*, *Copernicus*, en *Revenue* (Amerikaan), alle drie n. Amsterd. — Te Soerabaija in lading 29 sept. *Admiraal Piet Hein*, Hazewinkel, *Timor*, Agema, *Elise Henriette*, Detering, *Trijntje Fenna*, des Roelles, *IJstroom*, Detering, *Amstel*, Rademaker, *Vier Gebroeders*, Vonck, *Adolf van Nassau*, Borchers, *Mathilde*, van Olst, en *John*, Looft, alle tien naar Nederland.

STRAAT SUNDA doorgezeild: 10 september *Bellatrix*, Sandberg, 12 dito *Doggersbank*, Kerkhoven, en 14 *Doctrina & Amicitia*, Haagsma, alle drie v. Batavia n. Amsterdam; 18 *Ceres*, Mammes, v. Batavia n. Rott.; 20 *Julia*, van der Kolff, v. Bat. n. Tjilatjap; 21 *Scheveningen*, Breuning, en 22 *Ridderkerk*, Pesant, beiden van Bat. n. Rott.; 23 *Victory*, Stevens, v. Bat. n. Falmouth; 1 oct. *Kandanghauer*, Zeelt, v. Bat. n. Amst.; 2 dito *Johanna Maria*, Overgaauw, v. Bat. n. Rotterdam; 4 *Adelaar*, Boulet, *Nagasaki*, Bunnemeijer, *Generaal de Stuers*, Fokkens, en 5 *Louisa Maria*, Herderschee, alle vier v. Bat. n. Amst., *Julie*, Rijken, en 8 *Generaal van den Bosch*, Parlevliet, beiden v. Bat. n. Rotterdam.

In lading liggende Schepen.

Te Rotterdam:

BATAVIA, SAMARANG en SOERABAIJA, mede voor Passagiers, waartoe hetzelve uitmuntend is ingerigt, het nieuw, extra op de zeilage gebouwd, gekoperd Nederl. Barkschip *Twee Cornelissen*, kapitein *J. C. Kreije*, voerende eenen geëxamineerden Scheepsdoctor. Adres ten kantoren van *Kuyper, van Dam en Smeer* en *Hudig en Blokhuyzen*.

BELFAST, het Nederl. Kofschip *Klazina Arendina*, kapitein *H. L. de Grooth*. Adres bij *Kuyper, van Dam en Smeer*.

KAAP DE GOEDE HOOP, mede voor Passagiers, waartoe hetzelve uitmuntend is ingerigt, het extra snelzeilend gekoperd Nederlandsch Brikschip *Jan van Galen*, kapit. *P. H. de Boer*. Adres ten kantoren van *Kuyper, van Dam en Smeer* en *Hudig en Blokhuyzen*.

KONSTANTINOPEL, het snelzeilend Nederlandsch Schoenerschip *Augusta*, kapit. *H. E. Rabe*. Adres bij *Kuyper, van Dam en Smeer*.

LIVORNO, het Nederlandsch Schooner-Galjootschip *Libra*, kapitein *S. G. Oostra*. Adres bij *Kuyper, van Dam en Smeer*.

NEW-YORK, het extra snelzeilend Nederl. gekoperd driemast Klipper-Schoenerschip *Vrede*, kapit. *P. van Rhijn*. Adres bij *Kuyper, van Dam en Smeer* en *Wambersie en Crooswijck*.

Beursberigten.

MADRID den 29 November.

Spanje 1½ pc. 20. 65; dito 3 pc. 34. 65.

PARIJS den 1 December.

Frankrijk 3 pc. 66. 60.

LONDEN den 1 December.

De 3 pc. Geconsolideerden 89⅞. Spanje 1½ pc. 20⅜ a ⅝; dito Buitenl. 3 pc. 39¼ a ¾; dito Cert. 4⅝ a ¾; dito Passive 6⅜ a ⅝. Mexico 3 pc. 19⅝ a ⅞. Peru 4½ pc. 75. Ecuador 5 1/16; id. Nieuwe 15. Grenada, Uitgest. 6¾ a 7.

WEENEN den 1 December.

Nationale Metalliek, 5 pc., 76¼. Metalliek, 5 pc., 73⅜. Wissel Londen *f* 10. 54; dito Parijs 130. Zilver *f* 12¾.

ANTWERPEN den 1 December.

België 2½ pc. 53¼. Spanje 1½ pc. 19 15/16, ⅝; dito Binnenl. 3 pc. 33 1/16. Oostenr. Metalliek 5 pc. 66, 65¾ — Belgische en Spaansche fondsen iets vaster; overigens bij geringen handel weinig verandering.

AMSTERDAM den 1 December.

				Laagste koers.	Hoogste koers.	Geblev. koers.
NEDERL.,	Werkelijke Schuld.....	2½	pCt.	62 3/16	62¼	62 3/16
»	dito dito	3	»	73⅜	73⅜	73⅜
»	dito dito	4	»	92 3/16	92¼	92¼
»	Amort.-Syndicaat	3½	»	89¾		
»	Handel-Maatschappij ..	4½	»			
»	O. I. Leening	4	»	92¾		
»	Leen. Holl.-Spoorweg					
»	N. Rijn- dito *f* 1200 ..	4½	pCt.			
»	Maatsch. v. Weldadigh.	4	»			
FRANKR.,	Certificaten............	3	»			
RUSLAND,	Obl. bij *Hope & Co*....	5	»	101⅛	101⅛	101⅛
»	dito dito 1828/29	5	»	100½		
»	Cert. dito 1831/33	5	»			
»	dito dito 1840...	4	»			
»	dito bij *Stieglitz*......	4	»	74½		
»	dito » dito Nieuwe	4	»			
»	dito » dito dito	5	»	80⅜		
»	dito Adm. te Hamburg	5	»			
»	Certific. van Assign...	6	»			
»	Inschr. dito	6	»			
POLEN,	Aand. 1835, *fl*. 500....	....	*f*			
»	Obligatien.............	4	pCt.			
SPANJE,	Buitenlandsche.........	1½	»	19 15/16	20¼	20 1/16
»	dito	3	»	38 7/16	38½	
»	Binnenl. a *f* 6000......	3	»	33¾	33 7/16	33⅝
»	Amortisable Schuld ...	....		6⅝	6 11/16	6 11/16
»	Bewijzen van Coupons..	....		4⅛		
OOSTENR.,	Obl. bij *Goll & Co*....	5	»			
»	dito dito ...	4	»			
»	dito Metall. Oude.....	5	»	62¼	62⅜	62 5/16
»	dito Nieuwe bet. te Amst.	5	»	72⅝	72½	72⅝
»	dito Nation. Metalliek	5	»	65 11/16	65¾	66⅛
»	dito Metall.............	2½	»	31 13/16	32	
»	Weener Aand. fl. 250..	4	*f*	267		
BELGIE,	Certificaten............	2½	pCt.			
»	dito bij *Rothschild*	2½	»	49⅞		
PORTUG.,	Oblig.	3	»	40¼	40⅜	40⅜
»	dito Uitgest............		»	19		
VENEZ.,	Obl. £ 100.............	4½	»			
»	Uitgest.	1½	»	11¼		
GRENADA,	Oblig....................	2½	»	18 15/16	19¼	schoon.
»	Uitgestelde	....		6 13/16	6 13/16	
MEXICO,	Oblig	3	»	18¾	18¾	
»	dito, Onbepaalde.....	3	»			

Rusland, Cert. te Londen, 4½ pc., 86¾. Griekenl., Oblig., Geldl. 1825, 5 pc., 2 11/16. Brazilie, 4½ pc., 89¼. Ecuador 3 13/16; idem Coup. 44½ a 44¾ c. Amerik. Bank-Actien 1 1/16.

Beleening 4 pct. Prolongatie 4½ pct. Disconto 4 pc.

De markt was over het algemeen willig gestemd; vooral werden voor Spaansche fondsen hooger prijzen besteed, Mexikaansche ook meer begeerd en hooger, voor Ecuador Coupons blijft de kooplust tot hoogere prijzen aanhouden; Oostenrijksche fondsen werden mede begin beurs hooger maar later tot nagenoeg de prijzen van gisteren verhandeld.

Laatste prijzen ten 5 ure: Holland 2½ pc. 62 3/16. Spanje 1½ pc. 20¼; dito Binnenl. 3 pc. 33⅝. Oostenrijk Metall. 5 pc. 62⅝; dito 2½ pc. 31 13/16.

ROTTERDAM den 1 December.

Nederlanden, Werkelijke Schuld, 4 pc., 92¼. Spanje, Nieuwe 3 pc. nu 1½ pc., 19 15/16 l. k., 20 h. k., 20 gebl. k.; Binnenl. a 6/m., 3 pc., 33 7/16 l. k., 33½ h. k., 33½ gebl. k.; Cert. van Coupons 4 3/16; Amort. Schuld 6⅝ l. k., 6 11/16 h. k., 6 11/16 gebl. k. Rusland, Certific. bij *Stieglitz en Co*., 5 pc., 80⅛. Oostenrijk, Metalliek, 2½ pc., 32 1/16 l. k., 32 1/16 h. k., 32 1/16 gebl. k. Ecuador, Oblig. 3 13/16.

Op ter Beurs van heden ontvangen vredelievende berigten waren alle soorten van fondsen tot hoogere prijzen gezocht, en bleven Oostenrijksche en Spaansche, in welke laatste de omzettingen nog al eenige levendigheid vertoonden, tot de slotkoersen gevraagd.

Marktberigten.

ROTTERDAM den 1 December.

GRANEN. 141 ℔ Stokholmer Rogge *f* 400.

SCHIEDAM den 1 December.

GRANEN. Rogge, verkocht; 142 ℔ Reval *f* 418 6/w.

MOUTWIJN....... per Ned. Vat zonder Fust	*f* 23. —	zonder
JENEVER........... » » » »	» - 28. 50	de
AMST. PROEF... » » » »	» - 29. 75	belasting.

DELFT den 1 December.

KAAS. Heden zijn de prijzen geweest *f* 22 a *f* 25 pr. 100 Ned. ℔. Er zijn ter markt verkocht 18 stapels, wegende 3579 Ned. ℔.

Handelsberigten.

ROTTERDAM den 1 December.

O V E R Z I G T   D E R   W E E K.

KOFFIJ vast op vorige prijzen, zonder belangrijke omzettingen.

THEE zonder prijsverandering bij onbeduidenden handel. Tegen 12 December e. k. zijn in publieke veiling aangeslagen 136/4 k. fine Kyshow Congo, aangevoerd per het schip *Don Quixotte* van Foo-chow-foo, benevens nog 200/4 k. Congo; allen liggende in entrep. Kreteh *f* 20.

SUIKER. Ten gevolge der flaauwe stemming, waarin de Engelsche markt sedert eenige dagen verkeert, was ook de markt hier deze week zeer kalm en hebben noch in Ruwe noch in Geraffineerde eenige omzettingen van belang plaats gehad. Op heden bestaat de voorraad bij de N. H. M. in alle Havens uit 13,744 kranj. en kanass. Java.

RIJST. Hierin hebben deze week belangrijke fluctuatien plaats gehad, welke nog van veel grooter omvang zouden geworden zijn, ware het niet dat de disp. voorraad op dit oogenblik in loco uiterst gering is geworden. Algemeen kan men aannemen dat de prijsverhooging soowel voor ongepeld als gepeld Arracan ruim *f* 1 bedraagt. Van Java soorten is nagenoeg geen voorraad bekend.

SPECERIJEN. Behalve Peper, die schaars blijft en op 30½ a 31 c. wordt gehouden, valt van deze Artikelen weinig te vermelden.

VRUCHTEN zonder belangrijken handel, uitgenomen eenige tweede hands omzettingen in Vijgen der laatste lading per *Fortuna*.

TABAK voortdurend stil. In deze week vonden 48 v. Maryland uit de eerste hand koopers. In de overige soorten gaat niets om.

KATOEN. Niets omgegaan.

METALEN. Banca Tin stil op *f* 74½. De voorraad op ontvangceduIlen bij de N. H. M. was op den 30 November te Amsterdam 42,496, te Rotterdam 25,935 en te Middelburg 1532 blokken, totaal 69,963 blokken. De nieuwe voorraad bij de N. H. M. is 43,306 bl. Koper in een doen.

HUIDEN. Den 13 dezer zullen door de N. H. M. bij inschrijving worden verkocht: 4000 stuks Runderhuiden en 320 stuks Buffelhuiden, per *Resident van Son* van Batavia.

HORENS. Den 13 dezer zullen door de N. H. M. bij inschrijving worden verkocht 1226 stuks Java Buffelhorens.

MEEKRAP deze week minder aangeboden dan de vorige; voor goede kwaliteit blijft tot matige prijzen kooplust bestaan.

Van INDIGO is deze week iets afgedaan tot vaste prijzen, de disponibele voorraad is echter uiterst gering, doch worden bij particulieren een paar partijen gewacht.

COCHENILLE zonder omzet.

VERWHOUT. Domingo Campèche *f* 4 op de plaats liggende; andere soorten stil.

POTASCH. De voorraad op de plaats vermindert sterk. Petersb. 1853 *f* 19, dito 1852 *f* 18½, Toskaansche *f* 19, Amerik. 1855 *f* 23.

HARST. Amerik. bruine in loco *f* 3¾ a *f* 4, Transparante in verhouding der kwaliteit *f* 4 tot *f* 5½.

QUERCITRON. Van Baltimore wordt een partijtje gewacht, dat op *f* 4 wordt gehouden.

LOOD. Stolberg *f* 15½, Spaansch *f* 16.

ZWAVEL *f* 3½, *f* 3¾ naar kwaliteit.

VETWAREN vast. In de per *Zephir* aangebragte Sevilla Olijfolie is niets naders gedaan; de houders eischen thans *f* 64. Kokosolie bedingt *f* 30 a *f* 30½. Talk en Smeer prijshoudend.

HENNEP zonder belangrijken omzet vast.

AMSTERDAM den 1 December.

O V E R Z I G T   D E R   W E E K.

KOFFIJ. Ofschoon niet van groot belang, had er toch dagelijks handel plaats tot vaste prijzen a 33¾ en 34 c. voor de behoefte.

THEE met weinig omgang.

SUIKER. Ruwe in flaauwe stemming; omzet onbeduidend. Geraffineerde: Door de flaauwe berigten uit Engeland is onze markt ook, hoewel zonder grooten voorraad, teruggegaan, en sedert de laatste veiling, alhier door de N. H. M. gehouden, zijn geene groote afdoeningen, noch direct, noch Januarij e. k., bekend geworden, zoodat met juistheid geene prijzen op te geven en als nominaal te beschouwen zijn. Kandij zonder vraag en te laat in den tijd van verscheping. Stroop *f* 36; stoom dito *f* 35.

RIJST. De handel was vrij aanzienlijk, en zijn de afdoeningen der zeilende ladingen Rangoon tot *f* 9¾ reeds gemeld. Sedert hebben er geene afdoeningen plaats gehad en bleef de markt in een doen, in gepelde Arracan werd op het Voorjaar ook zeer veel tot *f* 11¼ a *f* 11½ gedaan, en blijft tot *f* 11½ te koop: dito Voorloop *f* 12½ a *f* 13; gep. Oost-Ind. *f* 12½ a *f* 14½; gep. Tafel *f* 17½.

VRUCHTEN door geringen voorraad met weinig handel.

SPECERIJEN bleven prijshoudend, en zijn soowel Noten als Foelie met 3 c. avans te koop.

TABAK. In de afgeloopene week werden alhier uit de eerste hand afgedaan 105 vaten Maryland, 10 v. Virginie en 32 ceroenen Havanna. Tegen 14 dec. e. k. zijn alhier in publieke veiling aangeslagen: 1336 p. Java Plantage Nicot, 358 p. Java (Bousquet), 108 cer. Havanna, 12 cer. Yara, 80 mille Havanna Cigaren, 51 cer. Havanna, 50 cer. Cuba, 35 pakk. Java, 10 k. Seedleaf en 5 b. Bindstroo, 249 pakk. Java Malang en 289 pakk. Java Plantage N M K. In de volgende week zullen aan de markt worden gebragt 77 v. Maryland. De voorraad op heden bedraagt: 2462 v. Maryland, 50 v. Virginie, 3135 pakk. Java, 212 cer. Cuba en 173 cer. Havanna.

Heden zijn alhier uit de eerste hand afgedaan: 50 v. Virginie per *Adler*, 30 v. Maryland per *Julius* en 40 v. Maryland per *Maryland*.

METALEN. Banca Tin was zonder affaire: tot *f* 74½ blijft te koop. Koper onveranderd.

INDIGO zeer vast; de omzet was de laatste week echter niet groot. Van partic. aanvoer komen nog eenige partijen aan de markt.

COCHENILLE onveranderd, doch met maar weinig handel.

VERWHOUTEN. Geene enkele meldenswaardige transactie heeft plaats gehad; prijzen dezelfde.

QUERCITRON. 330 b. zijn van boord af verkocht tot onbekend gebleven prijs.

HARST. Bruine iets meer aangeboden en welligt eene fractie lager te koop. Van Heldere en Gele zijn meerdere partijtjes tot vorige prijzen opgeruimd.

TERPENTIJNOLIE weinig handel, aangeboden en iets lager te koop.

MEEKRAP. Met wat meer aanvoer van nieuw goed tot vorige prijzen vrij wat verhandeld.

HENNEP. Onderscheiden partijtjes zijn sedert de laatste opgave afgedaan. Er is besteed voor Koningsberger Lagen *f* 76, dito Pas *f* 67, dito Streimel *f* 64, fijne Riga Pool Rein *f* 80, dito Pas *f* 77, gewone dito *f* 74 a *f* 75, dito Heede *f* 56. Petersburger Rein *f* 76, dito Halfrein *f* 70, Triester PC *f* 76 a *f* 79, Venetiaansche PC *f* 75, Oostindische Jute *f* 48 a *f* 49.

JENEVER-prijzen lager; men noteert: Amst. proef *f* 29½ a *f* 29. Amerik. dito *f* 30 a *f* 29½.

LIVERPOOL den 30 November.

KATOEN. Heden zijn 7000 b. tot zeer ferme prijzen afgedaan. De verkoopen dezer week bedragen 49,000 b., waarvan 40,000 b. voor cons., 5000 b. voor uitvoer en 3000 b. voor speculatie. Fair Georgie is vast op 5¾ d. genoteerd. Voorraad ca. 388,000 b. tegen 534,020 op gelijk tijdstip in het vorig jaar.

GRAANMARKT zeer kalm. De houders bieden weinig aan, uit hoofde de koopers lagere prijzen willen afwachten. Roode Tarwe is 1 d. per bushel, Turksche Tarwe 6 d. per quarter en Gerst 2 d. per bushel lager te noteren.

ANTWERPEN den 1 December.

KOFFIJ ferm. Men noteert de verkoopen van ca. 648 b. St. Domingo per *Iberia* voor uitvoer, en ca. 400 b. Brasil. — SUIKER. Van Geraffineerde zijn heden 4000 kilo brooden, 40,000 kilo Crushed en ca. 10,000 kilo Siroop afgedaan. — HOPPE. Nieuwe Alost bedingt op levering fr. 40, waartoe 15 b. werden verhandeld. — Van POTASCH vonden 25 v. Russische en eenige vaatjes Amerik. tot vaste prijzen koopers. — TALK. Heden zijn ca. 5000 kilo Inlandsche in loco verkocht. — GRANEN. Rogge goed gesouteneerd; disp. Amerik. bedong fl. 14½; ord. Zweedsche fl. 14½ en mooije Engelsche fl. 15½ per 70 kilo. In Tarwe is niets belangrijks omgegaan.

NEW-YORK den 17 November.

(Per *Arago*.)

KATOEN. De markt sloot bij geringen voorraad en weinig handel zeer vast op iets hoogere prijzen — KOFFIJ gezocht en ferm. — SUIKER is ⅛ c. gerezen. — HUIDEN zijn mede hooger te noteren. — Ord. HARST meer gevraagd. — LIJNOLIE flaauw. — SALPETER levendig. — ZINK nominaal op 6¼ c. op 6/m. — MEEL is 12½ c. gerezen. — GRANEN. Tarwe is 2 a 3 c. hooger betaald. Rogge met meer handel. Turksche Tarwe 3 a 5 c. gerezen. — VRACHTEN onveranderd. — WISSELKOERS kalm en ongeregeld.

AKYAB den 12 October.

RIJST. Door de schaarschte van het artikel was de omgang heden beperkt; de aanvoer is zeer gering en zelfs niet voldoende om in de cons. te voorzien, waardoor men den bijzonder hoogen prijs van 100 rs. per 100 mandjes betaalde. Binnen korten tijd verwacht men dat de markt beter voorzien zal zijn. Naerensie uncleaned wordt nominaal op crs. 50 per 100 mandjes gehouden, doch wordt niet aangeboden. De toestand van den nieuwen oogst is gunstig en men verwacht eene goede opbrengst. Er ligt niet een schip in deze haven en de vrachten zijn niet genoteerd.

Advertentiën.

Voor de menigvuldige en hartelijke bewijzen van deelneming, aan mij betoond bij het overlijden van mijne geliefde en eenige Zuster, betuig ik mijnen opregten dank.

JOH.ᴬ CATH.ᴬ HACKMANN.

Op den 28 November 1855 overleed te *Haarlem*, in den ouderdom van 66 jaren, Mejufvrouw LOUIZE ELEONORA RUTGERS, tot diepe droefheid van hare Zusters, verdere Betrekkingen en vele Vrienden.

Eenige kennisgeving.

GENERAL SCREW STEAM SHIPPING COMPANY.

(*Incorporated by Royal Charter.*)

WEKELIJKSCHE DIENST TUSSCHEN

ROTTERDAM EN LONDEN voor Goederen en Vee.

Het Engelsche Schroef-Stoomschip

EARL OF AUCKLAND,

Kapitein *William Wintle*,

vertrekt **Woensdag 5 December**, des morgens vroeg.

Adres bij de Agenten GEORGE LEVINGSTON en J. A. HOUWENS, te *Rotterdam*, en W. H. CAREY & SON, 21 Marklane, *Londen*.

STOOMBOOTVAART OP SCHOTLAND.

Voor Passagiers en Goederen.

Naar **LEITH**, het Stoomschip ***IVANHOE***, Kapitein **John Cairns**; vertrekt Zaturdag 8 December, des morgens vroeg. Adres bij *GEORGE LEVINGSTON* en bij *J. A. HOUWENS*, Agenten te Rotterdam, en bij *DONALD R. MAC-GREGOR*, Agent te Leith.

*** Bij Vonnis der Arrondissements-Regtbank te Rotterdam, de dato acht en twintig November 1800 vijf en vijftig, is de Heer **SAMUEL DE BEER**, *Koopman en Commissionair te Rotterdam*, gehandeld hebbende onder de Firma **DE BEER & COMP.IE**, verklaard in staat van **Faillissement**, ingegaan den zeven en twintigsten November, en is tot Regter-Commissaris in gezegd Faillissement benoemd de Edel Achtb. Heer Mr. J. A. M. BICHON VAN IJSSELMONDE en tot Curators de Heeren Mrs. G. C. BURGER en B. G. F. OLDENKOTT.

De Curators voornoemd,

G. C. BURGER.

B. G. F. OLDENKOTT.

Degenen, die iets te vorderen hebben van, verschuldigd zijn aan, of onder hunne berusting hebben, behoorende tot den Boedel van den Heer ***ABRAHAM VAN BUUREN***, gewoond hebbende en den 7 November 1855 overleden te Rotterdam, gelieven daarvan ten spoedigste opgave, betaling of afgifte te doen ten Kantore van de Notarissen SANDER & PAATS, aldaar.

Alhier is gearriveerd WILHELMINA SCHUTS, met ***Saksische*** KANARIE-VOGELS, zingende den **Nachtegaalslag**, **Waterrol** en **Tirol**; zingende bij Avond en bij Dag. Is gelogeerd in het Kromme Hang, wijk 2, n.° 411, bij J. A. ARTSEELEN, *Rotterdam*.

TE HUUR terstond

Twee a Drie **Gestoffeerde** en fraai Uitzigt hebbende

KAMERS,

op eene der Havens kort bij de Beurs. Adres aan het Bureau dezer Courant.

M A G A Z IJ N van MAROQUINERIES, CARTONNAGES en BOEKBINDERIJ.

H. J. REGEER,

STADHUISSTEEG, 9. 480,

heeft de eer het geëerde Publiek te berigten, dat hij uit ***Parijs*** en ***Londen*** een ruim en uitgezocht Assortiment ARTIKELEN heeft ontvangen, geschikt tot **St. NICOLAAS GESCHENKEN**, als: SACS-TROUSSES-, BUVARDS-, ENCRIERS DE VOYAGE, NÉCESSAIRES, CABAS, MÉNAGÈRES, PORTE-FEUILLES, PORTE-CIGARES, PORTE-MONNAIES, SOUVENIRS, ALBUMS, PAPETERIES, PUPITRES en meer anderen. Allen naar den *Nieuwsten Smaak* vervaardigd.

*** Het **HUIS, BOVENWONINGEN** en **ERVE**, staande en gelegen aan de zuidzijde van de Doelstraat te Rotterdam, wijk 8, n.° 384, oud wijk H, n.° 341, Kadaster sectie K, n.° 78, op Woensdag laatstl. door den Notaris *WENK*, in het Locaal voor Publieke Verkoopingen, aan de Gelderschekade te Rotterdam, geveild, zal op Woensdag den 5 December 1855, des namiddags ten 4 ure, door voornoemden Notaris, ter zelfder plaatse, worden *Afgeslagen*.

Openbare Verkooping,

op **Dingsdag** den **4 December** 1855, des voormiddags ten 10 ure, van eenige **YPENBOOMEN** (waaronder eenige ZWARE), **WORTELS** en **TAKKEN**, liggende op de kade de Boompjes; alles op de Voorwaarden die daarvan ten Kantore op het Stads Timmerhuis, van des voormiddags 9 tot des namiddags 4 ure, ter lezing liggen.

OPENBARE VRIJWILLIGE VERKOOPING.

Men is van meening, ten overstaan van den Notaris *GERARDUS JOHANNES SPRUIT*, residerende te Ouderkerk aan den IJssel, op Woensdag den 5 December 1855, des voormiddags ten 10 ure, ten Huize van ***Aart de Vreugt***, Herbergier te Stolwijk, te doen veilen en verkoopen:

Eene uitmuntende Partij **Opgaande WILLIGEN BOOMEN**, bijzonder geschikt voor *Klompenmakers enz.*, mitsgaders eene Partij **ELZEN-** en **WILLIGEN-** en ander **HAKHOUT**, staande in de gemeente Stolwijk, de Willigen Boomen allen, en het ander Houtgewas grootendeels in Langschoonouwen, en het overige in het Hofland.

De aanwijzing der Kavelingen zal plaats hebben op MORGEN den 28 November 1855; wordende degenen, die verlangen bij die aanwijzing tegenwoordig te zijn, verzocht zich alsdan, des voormiddags ten 10 ure, te vervoegen ten Huize van genoemden *Aart de Vreugt*.

Nadere informatien zijn inmiddels te bekomen ten Kantore van genoemden Notaris.

Openbare Verpachting.

Burgemeester en **Wethouders** van **Rotterdam** zullen op Dingsdag den 11 December 1855, des middags ten 12 ure, ten Raadhuize aldaar, verpachten:

VOOR DEN TIJD VAN ZEVEN JAREN,

Tien Stukken **WEILAND**, te zamen groot ongeveer 16 Bunders 64 Roeden en 90 Ellen, gelegen onder de gemeente Kralingen, belendende ten noorden de Oude Plantage, ten oosten Schielands Hoogen Zeedijk, ten zuiden de Eigendommen van *Teunis Huisman* en ten westen de Laan langs de rivier de Maas.

VOOR DEN TIJD VAN VIJF JAREN,

Twee Stukken **LAND**, liggende in Krooswijk, onder Rubroek, te zamen groot 5 Bunders 52 Roeden en 90 Ellen, belendende ten noorden het Klooster of de Erven *Snickers*, ten oosten den Weg naar de Begraafplaats, ten zuiden het Eigendom van den Heer *de Bruyn* en ten westen de Rottekade.

Alles op de Voorwaarden die, op de gewone dagen en uren, ter lezing liggen op de Plaatselijke Secretarie en het Stads Timmerhuis te Rotterdam.

DE ZALF EN PILLEN VAN HOLLOWAY

*zijn een uitmuntend middel ter genezing van **Hoofdschurft**.*

H......, M.... en J.. v.. D.. L....., Kinderen van P. v.. D.. L....., te Geertruidenberg, leden alle drie aan deze zoo zeer onaangename ziekte, MARIA echter het meeste, en ofschoon men velerlei middelen daartegen had gebezigd, kwam er geene verbetering in hunnen toestand en verspreidde zich vooral bij de laatstgenoemde de kwaal over het geheele hoofd, tot groote smart der Ouders en van het Kind zelve; het bloed der twee anderen was ook zeer onrein. Eindelijk deden de Ouders hunne drie Kinderen de **Pillen** van **Holloway** toedienen, ten gevolge waarvan zij in 19 dagen tijds geheel genezen waren. Deze **Pillen** hebben ook eene uitmuntende kracht ter genezing van alle Huidziekten.

Zijn op *franco* aanvraag à contant te bekomen bij den Heer **N. C. M. VAN SOMEREN BRAND**, Depôthouder te **Dordrecht**; aan het Hoofd-Depôt bij den Heer **J. STRAATMAN**, te **'s Hertogenbosch**; alsmede in *Holloway's Etablissement* te **Londen**, 244, Strand, en te **New-York**, 80, Maiden-Lane.

DOOR HET VERMEERDERD DEBIET ZIJN DE OP NIEUW VERMINDERDE PRIJZEN NU DE VOLGENDE:

DOOSJES PILLEN van	*f* 0. 80,	*f* 1. 85,	*f* 3. 00,	*f* 6. 75,	*f* 13. 50,	*f* 20. 50.
POTJES ZALF.... „	- 0, 80,	- 1. 85,	- 3. 00,	- 7. 05,	- 13. 85,	- 20. 95.

NOUVELLE ÉDITION, Prix 1 fr.,

avec 40 planches, sous enveloppe cachetée.

La Préservation Personnelle,

par le Docteur SAMUEL LA'MERT, 37, Bedford Square, à *Londres*, membre de l'Université d'Édimbourg, de l'Hôpital de Londres, etc. — Cet ouvrage explique les effets résultant des mauvaises habitudes de collège, d'excès de jeunesse et de travaux sédentaires. Il est suivi d'observations pratiques, garanties par 20 années d'expérience dans le traitement des maladies du système génératif.

Traitement par correspondance. — Les médicaments nécessaires sont expédiés avec sécurité dans toutes les parties du monde. — La **Préservation personnelle** est en vente chez H. T. HENDRIKSEN, Librairie, Hoogstraat.

VOOR

ST. NICOLAAS-, KERSFEEST EN NIEUWEJAAR

zijn de Boekhandelaars

Altmann & van der Palm,

op de **Hoogstraat**, bij de *Hoofdsteeg*, goed gesorteerd in ***FRANSCHE en HOLLANDSCHE***

PRACHTWERKEN,

WERKEN van ***Smaak***, **KINDERBOEKEN** en **PRENTEN, PAPETERIES, SURPRISES** etc., etc.

Zij vertrouwen de geëerde Bezoekers van hunnen Winkel eene ruime en degelijke keuze te kunnen aanbieden.

***Te Rotterdam**, bij*

ARRENBERG & VAN REYN.

HANDELINGEN DER STATEN-GENERAAL.

(**BIJBLAD**, **behoorende bij de ROTTERDAMSCHE COURANT van Maandag 3 December 1855, N.° 286.**)

BERAADSLAGINGEN

OVER HET VRAAGSTUK DER

SLAVEN,

GEHOUDEN IN DE

Zitting der Tweede Kamer
van Donderdag den 29 November 1855.

Aan de orde zijn de beraadslagingen over de conclusie van het rapport der commissie tot onderzoek der nadere inlichtingen op het verslag der commissie omtrent het Regeringsverslag van den staat der Westindische kolonien over 1851.

De heer *Hoffman* zet op den voorgrond, dat, hoe veel papieren men ook over de kolonien ontvangt, de zaken er echter niet helderder op worden, maar dat veeleer al die stukken en nota's het bewijs opleveren hoe veel duisters er nog in die administratie is. Men noemde vroeger het Departement van Kolonien een glazen huis, doch van *mat* glas; sedert zijn er eenige doorschijnende ruiten in gekomen, maar helder is het hem nog niet. Omtrent de Westindische kolonien kan openbaarheid zeer zeker niet schaden; in allen gevalle moet de Vertegenwoordiging volledige kennis van alles verkrijgen. Hij bespreekt in verband tot deze vooraf gaande opmerking de zaken van de suiker-plantage *Catharina Sophia*, waarvan geene behoorlijke rekening bestaat, wijst op de misbruiken die er bestaan en releveert het feit, dat de suiker van die plantage geconsigneerd werd aan een Rotterdamsch handelhuis tegen eene commissie van vijf per cent. Hij vraagt inlichtingen door wie en op welke voorwaarden die realisatie der Gouvernements-producten thans plaats vindt; hij meent dat er handelhuizen genoeg zijn die zich (daar hier ook geen spraak van del credere is) met eene commissie van 2 per cent zouden willen belasten. Hij wil ook omtrent die plantage behoorlijke rekeningen van winst en verlies, van lasten en baten en is in het algemeen weinig tevreden over de weinige contrôle die er bestaat. Hij verlangt eene rekening tot het jaar 1852 van de verkochte producten.

De heer *Blaupot ten Cate* bespreekt de zaak der verbetering van de reglementen voor de slaven. Hij betreurt het, dat al de onderhandelingen tot niets geleid hebben. De algemeene wensch der Kamer op 3 maart laatstleden geuit, omtrent de verbetering van het lot der slaven, verdwijnt nu in rook; hij gelooft niet dat daaraan voldaan zal worden. De Minister beroept zich op de voorstellen der Staatscommissie en daardoor wordt de zaak op de lange baan geschoven. Wij zijn wel is waar nog niet tot aan de emancipatie gekomen, maar hij wenscht inmiddels niets meer dan waarborgen te verkrijgen tegen de onmenschelijke behandeling der slaven. Dat verlangen wordt door zoo velen gedeeld. Hij begrijpt niet hoe die verbetering minder passen zou in het werk der Staatscommissie; hij weet wel, dat die Staatscommissie behoedzaamheid aanraadt en dat zij geene schokken wil, maar men kan dat alles eens zijn, en toch eene verbetering der reglementen verlangen, vóór dat de emancipatie aanvangt. Hij verlangt dat er meer menschelijkheid heersche in de reglementen en protesteert als mensch en Christen tegen zoodanige reglementen, waarin die menschelijkheid wordt uit het oog verloren. Thans echter schijnt er geen hoop meer op verbetering te bestaan; als hij den loop der omstandigheden nagaat, dan begint hij zelfs aan de geheele emancipatie te twijfelen. Hij herinnert aan de woorden, den 21 mei 1849 door den heer *Groen* gesproken; deze zeide toen reeds, dat de tijd van *wenschen* moest ophouden, en dat twee zaken dringend noodig zijn: 1°, eene voorbereidende emancipatie, en 2°, bescherming der slaven; sedert zijn er weder 6 jaren verloopen en er is nog niets gebeurd; inmiddels bewijst de statistiek het afnemend getal der slaven door hun uitsterven. Hij eindigt met allen die op de zaak invloed kunnen uitoefenen te wijzen op de groote verantwoordelijkheid die hier op ons rust jegens de Natie, de Menschheid en God!

De heer *van Bosse* doet naar aanleiding der beide gehouden redevoeringen eene vraag. Er straalt in die beide redevoeringen twijfel door of de Regering wel de juiste maatregelen om de emancipatie ernstig door te zetten wenschte te nemen. Nu heeft de heer *Hoffman* gewezen op de uitkomsten eener Gouvernements-plantage, waarop slaven werkzaam zijn; de spreker vraagt, waarom de Regering de slaven die daarop werken niet emancipeert. Zoo welligt het belang van andere slavenhouders zich er tegen verzet, dan is er nog een middel om het doel te bereiken, namelijk door eene gedeeltelijke proef te nemen met de slaven die het eigendom der Regering zijn.

De *Minister van Kolonien* antwoordt den heer *Hoffman* dat het voor het hoofd van het departement onmogelijk is alle bijzonderheden te kennen; dat kan geen Minister van eenig departement, veelmin die van koloniën; men kan niet ieder oogenblik over de détails inlichtingen geven. Z. Exc. moet echter doen opmerken, dat uit de jaarlijksche verslagen volledig blijkt de loop der zaken met betrekking tot de plantage *Catharina Sophia*, welke onderneming aanvankelijk niets dan teleurstelling, nadeel en schade opleverde. Hij geeft verder den loop der zaken dier plantage op tot op dit oogenblik. Het feit is daar, dat sedert vijf jaren de finantiële toestand vooruitgegaan is, door meerder rendement van suiker, wel te verstaan niet verkregen door verdubbelde krachtsinspanning der slaven, neen, want de slaven aldaar worden zeer goed behandeld; er is geen voorbeeld van mishandeling op die plantage aanwezig. Hij deelt overigens mede, dat, sedert de administrateur der plantage bevoegd is de producten te realiseren, de consignatie aan een Rotterdamsch huis, waarvan de heer *Hoffman* sprak, heeft opgehouden; zij worden nu geconsigneerd aan een Amsterdamsch huis, dat in rekening staat met het bestuur der plantage in Suriname, hetwelk daarmede eene doorloopende rekening heeft. De Regering kan de speciale rekeningen niet geven noch de détails aanwijzen. In het commissie-loon ad 5 % is ook verandering gekomen. Aan het Amsterdamsch huis wordt thans slechts 2 % gegeven. Maar Zijne Exc. vraagt of, uit hoofde der inrigting van de plantage *Catharina Sophia*, mag worden afgeleid, dat in de finantiële administratie van het koloniaal bestuur geen vertrouwen kan worden gesteld; hij kan niet gelooven dat de heer *Hoffman* dit ernstig gemeend heeft. — In antwoord aan den heer *Blaupot ten Cate* vraagt de Minister, of die spreker reden heeft om te gelooven dat wat de Regering gezegd of toegezegd heeft niet verwezenlijkt zal worden. Hij heeft dit met leedwezen gehoord, want hij kent zich aan zoo iets niet schuldig. Maar de heer *ten Cate* schijnt de moeijelijkheden over het hoofd te zien als men belangen moet regelen, waarbij derden betrokken zijn. Hij herhaalt echter zijne vroegere meening, doch sedert is in zijne handen gesteld een advies van den Raad van State tegen zijn ontwerp van verandering der reglementen en hij heeft inmiddels ook het verslag der Staats-commissie ontvangen. En nu vraagt hij, of hij dit alles voorbij moet zien en het verband niet erkennen moet tusschen het bestaande en het toekomende. Op dit oogenblik is het rapport der Staatscommissie ook bij den Raad van State in behandeling. En nu moet hij het betreuren, dat wat hij voorgesteld heeft geene goedkeuring bij den Raad van State heeft gevonden; maar hij vraagt of men dan daarvoor de Regering verantwoordelijk mag stellen. Hij weet wel dat er getwijfeld is aan de opregtheid en de welgezindheid van den Minister van Kolonien in het bijzonder, maar tusschen zulke aantijging en de wezenlijkheid bestaat een groot verschil. Hij zal den weg volgen, dien zijn pligt hem voorschrijft. Hij herhaalt het, dat hij het betreurt dat de voorstellen, die hij uit overtuiging aan den Koning heeft ingediend, nog niet in werking zijn gekomen.

De heer *van Lynden* doet opmerken, dat de toon van den Minister korter en lakonieker is dan vroeger. Hij wil niet gelooven, dat het verschiet van den hoogen Indischen autocratischen zetel, weldra door den Minister in te nemen, daarop van invloed was, maar het heeft hem toch bevreemd, dat de Minister niet met die belangstelling als tot dus ver over dit onderwerp gesproken heeft. De spreker vraagt wat er is van de bekendheid der slaven met de nieuwe reglementen; hij meent dat er geene behoorlijke afkondiging en bekendmaking aan de slaven zelven heeft plaats gehad. Hij vreest dat de toegezegde herziening der reglementen op den achtergrond zal geschoven worden. De Minister zeide, dat de Raad van State bedenkingen tegen zijn plan van verbetering had in het midden gebragt, maar de spreker vraagt, of het consent van den Raad van State hier absoluut noodig is. Des sprekers slotsom is, dat er essentieel weinig verbetering in het lot der slaven zal komen, als de Regering den weg volgt door de Staatscommissie aangewezen. Intusschen zijn Engeland, Frankrijk, Denemarken, ja zelfs dezer dagen de Pacha van Egypte ons voorgegaan in de emancipatie der slaven, en wij alleen zijn daarin nog ten achteren. Inmiddels vestigt de spreker er de aandacht op, dat er, volgens de gegeven inlichtingen van den Gouverneur van Westindië, jaarlijks 302 afstraffingen, en dus bijna dagelijks eene, op het piket van justitie plaats hebben, behalve nog de huisselijke straffen, door de slaven te ondergaan. Hij twijfelt niet aan de opregtheid van den Minister, maar er kan opregtheid bestaan, gepaard met gebrek aan energie om eene zaak door te zetten uit vrees voor vermeende schokken. Ten slotte zegt de spreker, dat het eene verkeerde staatkunde is, om zich later iets te laten ontwringen, wat men in tijds met waardigheid had kunnen geven.

De heer *van Hoëvell* merkt op, dat in het verslag der commissie een zekere toon van mismoedigheid heerscht. De Kamer had op den 14 maart ll. besloten nadere inlichtingen omtrent het thans behandelde punt van den Minister te vragen. Z. Exc. heeft, wat den vorm betreft, op den 21 september, en dus zes maanden daarna, eene nadere nota van inlichtingen toegezonden, welke echter met vele woorden niets anders inhield dan dat er geene nadere inlichtingen konden gegeven worden. De spreker was het dien ten gevolge eens met de commissie, waarvan hij lid is, met het gezegde onder zekere moedeloosheid, dat het vragen van inlichtingen langs dezen weg zijne grenzen had. Hij was dit te eerder, omdat weldra de tijd van scheiding zal zijn, aangezien met 1 januarij deze Minister niet meer op het lot van Westindië eenigen invloed zal kunnen uitoefenen, en het dus niet te verwachten is, dat hij voor die Kolonie nog iets van beteekenis zou voorstellen. — Op eene aanmerking van den heer *Hoffman* heeft de Minister geantwoord, dat de Kamer inlichtingen verlangde op allerlei kleinigheden; de spreker weet niet, of Z. Exc. ook kleinigheden noemt hetgeen in maart door de geheele Kamer is gevraagd. Z. Exc. zegt ook, dat de meerdere opbrengst van suiker op de plantage *Catharina Sophia* niet moet worden toegeschreven aan meerdere aanstrenging der slaven boven hunne krachten, en, voegt er de Minister bij, het reglement wordt gehandhaafd. Maar hoe weet de Minister dit? Welke waarborgen bestaan er, dat het reglement gehandhaafd wordt? De plantage is aan een administrateur overgegeven en in het geheele besluit daarvan is geen zweem van voorzorg omtrent eene voldoende behandeling der slaven. Al wat van deze zijde gevraagd wordt, wordt thans beantwoord met eene verwijzing naar de aanstaande emancipatie. Als wij vragen de opheffing van die schandelijke instelling, welke het merk der laagheid drukt op het koloniaal bestuur, dat militairen kunnen gebezigd worden om op vlugtende slaven als op wild jagt te maken, dan is het antwoord, het zal niet meer geschieden dan in den uitersten nood, wacht op de emancipatie; als wij verlangen dat in Suriname niet meer aan directeuren der plantagien de controle over de slaven worde opgedragen, maar overgelaten aan het toezigt van personen, door het Gouvernement aangesteld, die er geen belang bij hebben, dan is het antwoord: wacht op de emancipatie; wanneer wij verlangen dat het reglement van 1851 niet meer eene doode letter zij, dat de slaven er mede bekend gemaakt worden en het alsnog afkondige, het antwoord is weder: wacht op de emancipatie; als wij verlangen verbetering van het lot der slaven, men wijst ons op de emancipatie. Dit antwoord nu, in den mond en in de pen van dezen Minister, heeft den spreker verbaasd. Wat is er geschied? In maart ll. heeft deze Kamer eenparig het zegel van veroordeeling gedrukt op het reglement van 1851, door dezen Minister ingevoerd. De Minister heeft toen met ronde woorden verklaard, dat hij onmiddelijk aan het werk zou gaan; hij zou zorgen, dat het reglement verbeterd wierd en de gruwelen er uit zouden verdwijnen. Bij die gelegenheid is ééne stem uit de Kamer opgegaan, die van den heer *Baud*, die zich in zoo verre tegen den Minister verklaarde, dat hij wel zich met het besluit der commissie vereenigde, doch daaraan niet de beteekenis wilde gehecht hebben dat onmiddelijk eene verandering in den staat van zaken zou gebragt worden. En thans verklaart de Minister in een officieel stuk met ronde woorden (in de memorie van toelichting van het regerings-reglement van Westindië), dat aan het voornemen, om het reglement te verbeteren en in den toestand der slaven verzachting aan te brengen, geen gevolg kan worden gegeven met het oog op de aanstaande emancipatie; zoodat de Minister doet hetgeen de heer *Baud* heeft verlangd, maar in strijd met hetgeen hij destijds beloofd heeft. Z. Exc. heeft zich gekrenkt gevoeld over den twijfel, door den heer *ten Cate* geopperd, of hij wel gevolg zou geven aan hetgeen hij beloofd had. Maar wat is daarop gevolgd? Niet het betoog, dat hij bij zijn voornemen bleef en daaraan spoedig uitvoering dacht te geven. Neen, eene verontschuldiging; de Raad van State en eene menigte andere personen hebben zijn ontwerp afgekeurd. De spreker neemt dit aan, maar is dat eene verontschuldiging? De Minister is vrij, als hij meent dat zijn werk goed is, het in weerwil van den Raad van State ten uitvoer te leggen. En als de Minister nu overtuigd is geworden, ten gevolge van de gemaakte aanmerkingen, dat zijn werk niet deugt, moet dan daarom de toestand der slaven dezelfde blijven, en moet men wachten op de emancipatie en een toestand waarover ieder Nederlander zich schamen moet laten voortduren? Wat nu gebeurt drukt het zegel op hetgeen hij bij de discussien op 3 maart gezegd heeft. Hij heeft toen rondborstig verklaard, dat hij van al die toezeggingen voor het lot der slaven geen heil verwachtte.

De heer *Hoffman* komt nader op zijne meening terug en licht die eenigzins toe. De heer *Blaupot ten Cate* doet dit evenzeer. Hij blijft aandringen op eene herziening van het slaven-reglement en wenscht dit niet uitgesteld te hebben tot aan de emancipatie, omdat hij niet inziet, dat deze laatste zoo spoedig zal plaats hebben.

De heer *Groen van Prinsterer* ondersteunt hetgeen door onderscheiden sprekers van verschillende rigting in het belang der slaven gezegd is. Hij protesteert tegen het denkbeeld, dat de verbetering van het lot der slaven tot aan de emancipatie zou worden uitgesteld. Ten gevolge van het in maart ll. vrij algemeen door de Kamer uitgedrukte verlangen is door den Minister eene bepaalde toezegging gedaan. Nu zegt Z. Exc., dat die afgestuit is op het verzet van den Raad van State en van andere personen. De spreker moet daarop zeggen, dat, volgens het Nederlandsch Staatsregt, de Raad van State alleen gehoord wordt. En wat betreft de tegenkanting van vele aanzienlijken, zal het steeds onmogelijk zijn iets wezenlijk goeds tot stand te brengen, indien het Gouvernement zich daar niet boven stelt, steunende op het gemeen overleg en de gezindheid van het Nederlandsche Volk. — *Uitstel* dus, maar voor hoe lang? Als men nagaat wat sedert jaren omtrent deze aangelegenheid is voorgevallen en wat der Kamer in de laatste dagen nog is bekend gemaakt, dan ziet men dat de pogingen om tot afdoening te geraken geene andere uitkomsten hebben gehad, dan de verscheidenheid van inzigten en het moeijelijke eener afdoening te doen kennen. — *Uitstel*, waarvan? Van de verbetering van een reglement, waarmede een onbarmhartig meester doet hetgeen wij allen als gruwel beschouwen. — *Uitstel*. Hierbij kan men zich herinneren het gezegde van *Willem I*: wat baat mij een prachtig gastmaal over een jaar, als ik nu broodgebrek heb? — *Uitstel*, maar is dan hier periculum in mora? Daarvan kan ieder lid zich overtuigen, door zich voor te stellen zelf slaaf te zijn.

De *Minister van Kolonien* beantwoordt de vorige sprekers. Wat aangaat de verbetering van het lot der slaven, hij heeft den loop der zaak opgegeven en zal daar niet veel bijvoegen. Hij heeft toch in zijne inlichtingen teruggegeven wat door den Gouverneur geschreven is. Daaruit blijkt dat de zaken goed gaan en dat de overtuiging bestaat dat de slaven in Suriname met de reglementen bekend zijn, ofschoon hun dan ook geene officiële of mondelinge mededeeling van de reglementen zij geschied. Wat aanbelangt het door den heer *van Bosse* aangemerkte om de proef op de plantage *Catharina Sophia* te nemen, met hetgeen door de Staatscommissie is voorgesteld, antwoordt de Minister dat dit zou zijn vooruitloopen op de latere wetgeving die nog tot geene beslissing is gebragt; het zou bovendien een nadeelig voorbeeld opleveren voor de naastbij gelegene plantagien, die van de verbeteringen verstoken zouden zijn; het zou aldus wezen eene gevaarlijke proefneming. — Wat aangaat de afstraffingen erkent de Minister dat het getal daarvan groot is, maar het is toch minder dan vroeger en loopt over een uitgestrekt gebied. Voor het overige worden zij die er

misbruik van maken door de blaam der publieke opinie getroffen. Hij herhaalt dat er vele bezwaren tegen zijn voorstel tot verbetering, zoowel bij den Raad van State als anderen, zijn geopperd, maar daaruit is niet af te leiden dat er volstrekt geene verbetering zal worden aangebragt. Zijne meening is dat het in den tegenwoordigen toestand geen zaak is om een interimairen maatregel te nemen. Wat de nieuw benoemde Minister van Kolonien denkt te doen valt hem moeijelijk te bepalen, maar zoo verre hij hem kent twijfelt hij in geene deele of ook deze wil verbetering. Wat aanbelangt de vraag van den heer *van Hoëvell* hoe hij, Minister, wist dat op de plantage *Catharina Sophia* de reglementen gehandhaafd worden, antwoordt Z. Exc. dat die plantage toch onder het oog van het Gouvernement is en dat het in den aard der zaak ligt dat de Gouverneur zorgt dat gehandeld worde gelijk de Regering wenscht dat geschiede. Wat aangaat de opsporing van ontvlugte slaven heeft hij reeds gezegd, dat, ofschoon de bepalingen deswege niet officieel zijn ingetrokken, er toch geene patrouilles meer worden uitgezonden, en dat de wensch bestaat om die in te trekken; hij geeft toe dat er in vroeger tijd misbruik ten opzigte van die patrouilles heeft bestaan, maar ook al trekt men die in, moet men dit den slaven niet bekend stellen, daar zij alsdan te meer zouden ontvlugten. De Minister gaat met stilzwijgen voorbij het slot der rede van den heer *van Hoëvell* en de aanhalingen zijner vroegere rede; hij hecht er niet zooveel aan om daarop andermaal te antwoorden; hij laat het over aan de appreciatie der Kamer en verzoekt de leden om ook zijn antwoord te lezen dat hij in der tijd aan genoemden heer gegeven heeft.

De heer *van Bosse* zegt, dat 's Ministers antwoord niet verder brengt, en verwijst naar de Staats-commissie; maar die commissie stelt wel voor de regten der meesters te beperken, maar niet de regten der slaven uit te breiden. Daarom had hij voorgesteld eene proefneming, althans ten aanzien dier slaven, die het eigendom zijn van een Nederlandschen, van een Christen-Staat, waar de slaven de eigendom zijn van het Gouvernement en in naam des Konings naar den geeselpaal worden gevoerd. Hij wenscht dat niet door woorden maar door *daden* die schandtooneelen ophouden. Bovendien, zoo lang de Regering slaven als *haar* eigendom houdt, is er geene medewerking van de particuliere slavenhouders mogelijk.

De heer *Groen van Prinsterer* stelt, in overleg met den heer *van Hoëvell*, opdat het niet bij woorden blijve, de volgende gemotiveerde orde van den dag voor: „De Kamer, van oordeel, dat, in afwachting der emancipatie der slaven, onmiddellijke verbetering der reglementen als interimaire voorziening wenschelijk is, gaat over tot de orde van den dag." — De heer *Elout van Soeterwoude* betuigt zijne teleurstelling over de rede des Ministers. — De heer *Rochussen* stelt voor de verdere discussien over deze zaak te verdagen, opdat geene overhaaste beslissing genomen worde. — De heer *Thorbecke* wil de motie dus doen luiden: „De Kamer, van oordeel, dat, ook met het doel om de emancipatie der slaven voor te bereiden en te bespoedigen, onmiddellijke verbetering der reglementen als interimaire voorziening wenschelijk is, gaat over tot de orde van den dag." — De heer *Baud* toont aan, dat de Staatscommissie in haar rapport een interimairen maatregel onraadzaam en gevaarlijk beschouwde, en bestrijdt de motie van orde. — De heer *van Hoëvell* neemt, ook namens den heer *Groen van Prinsterer*, de door den heer *Thorbecke* in de motie voorgestelde wijziging over. — De heer *van Zuylen van Nyevelt* meent, dat men door de aanneming der motie eene goede daad verrigten zal. — Na nog eenige woordenwisseling trekt de heer *Rochussen* zijn voorstel, om de beslissing te verdagen, in.

De motie van de heeren *Groen van Prinsterer* en *van Hoëvell* wordt daarop aangenomen met 45 tegen 15 stemmen.

Voor de motie stemmen de heeren *Wybenga*, *Westerhoff*, *Luyben*, *Hengst*, *Groen*, *Hoffman*, *Hoekwater*, *Meeussen*, *Bots*, *de Poorter*, *van Foreest*, *Dommer van Poldersveldt*, *Wintgens*, *van der Peel*, *van Lynden*, *Hugenholtz*, *van Heiden Reinestein*, *van der Linden*, *van Deinse*, *Reinders*, *Jespers*, *Dirks*, *van Bosse*, *Delprat*, *Zylker*, *Hoynck van Zuylen*, *Mackay*, *van Hoëvell*, *de Limpens*, *ten Cate*, *Elout*, *Thorbecke*, *van der Veen*, *Nolthenius*, *Sloet*, *Beens*, *Anemaet*, *Slicher*, *Strens*, *van Reede*, *de Lom de Berg*, *Duttert*, *Sander* en de Voorzitter.

Tegen de motie stemmen de heeren *Rochussen*, *Baud*, *de Brauw*, *van Akerlaken*, *Storm van 's Gravesande*, *Bieruma Oosting*, *de Kempenaer*, *Heemskerk*, *van Rappard*, *van Franck*, *Bosscha*, *Schimmelpenninck van der Oye*, *Stolte*, *van Golstein* en *van Lennep*.

De conclusie van het rapport, strekkende om de nota van nadere inlichtingen voor kennisgeving aan te nemen, wordt vervolgens zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

Zitting der Tweede Kamer

van Vrijdag 30 November 1855.

BERAADSLAGINGEN OVER HET ONDERWIJS.

Aan de orde van den dag is de voortzetting der beraadslagingen over hoofdstuk V (*Departement van Binnenlandsche Zaken*) der Staatsbegrooting voor 1856, en wel over de Akademie te Delft.

De *Minister van Binnenlandsche Zaken* vraagt het woord. In de vorige zitting heeft hij de gronden opgegeven, waarom hij de kosten voor de Koninklijke Akademie te Delft op de begrooting heeft gebragt. Het is hem intusschen gebleken dat er weinig of geen kans bestaat, dat die post door de Vergadering zal worden goedgekeurd. Hij heeft mitsdien besloten den post van de begrooting weg te laten. Z. Exc. geeft daarvoor de twee volgende redenen op, als: 1°, om geene noodelooze discussie verder te doen plaats hebben, en 2°, omdat hij het in het belang der zaak wenschelijk achtte. Het is hem toch gebleken, dat vele leden zich in beginsel met de reorganisatie hebben vereenigd, maar dat zij het over de wijze van uitvoering niet eens zijn. Sommigen meenen dat er eene wet noodig is, anderen zijn het met het beginsel en weder anderen met de voorgestelde regeling niet eens. Nu zou het kunnen gebeuren, dat de bedoelde post met eene overgroote meerderheid wierd verworpen, zonder dat het zou blijken om welke redenen die afstemming plaats vond. Hij neemt dus het artikel voor de Akademie terug, zich refererende om naderhand eene beslissing deswege te nemen. Ten gevolge dier intrekking vervallen de artt. 90 en 91, waarbij de kosten voor de Akademie waren uitgetrokken.

Alsnu worden de beraadslagingen geopend over het lager onderwijs.

De heer *Groen van Prinsterer* wijst op het hoog gewigt van het onderwerp. Hij zal in geene langdurige discussie treden, om niet beschuldigd te worden van vooruit te loopen op de aanstaande wet nopens het lager onderwijs, of van pogingen aan te wenden om de discussie te rekken. Het onderwerp zijner rede is: het lager schoolwezen in verband tot de godsdienst. Hij stelt voorop dat hij het belang van alle gezindheden in het oog wil houden en dat hij geene bevoorregting wil. Hij was steeds tegen zijdelingsch Protestantsch proselitisme in het onderwijs gekant, maar hij wil ook niet, door het misbruik van het liberalisme, de Protestanten in wat hun dierbaar is miskennen. Zijn doel is om ook in de wet op het onderwijs een middel tot wezenlijke bevrediging te vinden. Wij hebben onlangs gehoord, zegt hij, dat de wet op de kerkgenootschappen eene bevrediging was op politiek gebied. Hij is dit niet eens, wel als men zeide: eene bevrediging op het politie-gebied. Om te bevredigen was er eene goede wet noodig geweest, en zoo zal ook hier alleen eene goede wet op het onderwijs bevrediging tusschen Roomschen en Protestanten kunnen aanbrengen. Hij wenscht het hoofdbeginsel te bestrijden, door den Minister in het vorig ontwerp neergelegd. Het Ministerie zal ook moeten erkennen, dat het hier niet geldt een strijd tegen den Minister van Binnenlandsche Zaken alleen, maar ook tegen het Ministerie in het geheel. Hij gelooft, dat het vraagstuk, of het Christelijk beginsel uit de nationale volksopvoeding geweerd moet worden, het geheele Ministerie betreft. Hij moet vooraf constateren welk het beginsel des Ministers is, om hem geene verkeerde gevoelens toe te dichten. De Minister heeft dit voor twee jaren bij de behandeling der begrooting duidelijk geformuleerd, met te verwijzen naar het algemeen standpunt, waarvan de Regering niet mag afwijken. Weinige maanden daarna heeft de Minister die woorden verduidelijkt, door te zeggen, dat elke poging, om de eene godsdienstige overtuiging boven de andere te bevoorregten, strijdig is met de grondwettige beginselen. De Minister zal welligt zeggen, dat zijn stelsel de Christelijke algemeene deugden niet uitsluit. Maar sprekers partij verlangt meer; zij verlangt juist een Christelijk beginsel, ook wanneer het ergernis geeft aan Israëliet of Mohammedaan. Alinea 4 van art. 4 van het vorig ontwerp op het onderwijs is in strijd met dit beginsel. Het beginsel des Ministers is dus: [illegible], of wel eene louter burgerlijke maatschappelijke school, waarbij geene godsdienst, althans geen Christendom te pas komt. En spreker vraagt of men nu niet moet erkennen, dat dit juist het systeem is van het vorig Kabinet. Tegen dat beginsel van het vorig Ministerie heeft hij zich steeds verzet, en in verband daarmede zegt hij ook nu aan dit Ministerie: gij breekt met uwe eigene, met de ministeriële partij. De Minister van Buitenlandsche Zaken heeft laatstelijk gezegd, dat het geen zoo groot ongeluk zou zijn, als de partijen eenigzins vermengd zouden worden; de spreker antwoordt daarop, dat er niet alleen verscheidenheid is in de politiek, maar dat er ook strijd heerscht in de beginselen. Door eene dooreenmenging der partijen zou men, om eene vlottende meerderheid te behouden, al ligt aan den invloed eener partij ondergeschikt worden. Het zou een groot ongeluk voor het Vaderland zijn, als er bij het Ministerie en de Kamer geen vastheid en zelfstandigheid ten aanzien der beginselen, als er geene trouw in de handhaving dier beginselen bestond. En nu herhaalt de spreker hetgeen hij straks gezegd heeft: gij breekt met uwe eigene partij. Er is eene ministeriële partij, gevormd uit onze en uit de conservatieve rigting. En als dus het Christelijk beginsel uit de volksopvoeding geweerd wordt, dan herhaalt hij zijne woorden: het Ministerie breekt met de ministeriële partij. De strekking van zijn geheel betoog geeft spreker aldus op: Dit Ministerie is niet bevoegd tot verdediging van zoodanig beginsel als door hetzelve wordt vooropgezet, want dit beginsel is dat der oppositie. En indien het dan waar is, gelijk wel eens gezegd wordt, dat de oppositie is de regerende partij, dat zij dan ook worde, zegt de spreker, de gouvernementale partij. Het Ministerie, zoo vervolgt hij, in plaats van ook hier het hoofd en de leidsman eener eigene partij te zijn, loopt gevaar van ondergeschikt te worden aan de tegenpartij; en zoo doende zou de oppositie, met het oog zoowel op dezen als op een anderen belangrijken maatregel in dit jaar genomen, meer verkrijgen, dan toen zij zelf aan het bewind was. Vervolgens betoogt de spreker, dat het hoofdbeginsel van het Ministerie is: „geen Christendom in de volksopvoeding," en dat dit beginsel is strijdig 1°, met de Grondwet; 2°, met het nationaal verlangen; 3°, met het monarchaal beginsel, zoo als het hier te Lande met de geschiedenis van het Huis van Oranje in verband staat, en 4°, met de roeping van dit Kabinet, zoo als die daaraan door den Koning is opgelegd.

De *Minister van Binnenlandsche Zaken* zal de belangrijkheid der tegenwoordige discussien niet ontkennen. De heer *Groen* heeft de teederste snaren aangeroerd en de dierbaarste onderwerpen ter sprake gebragt. Die spreker heeft verlangd om het Christelijk beginsel thans in discussie te brengen. Dit beginsel is de *question brûlante* van de wet op het onderwijs. Maar de Minister vraagt of het goed en raadzaam is, zich thans bij deze gelegenheid te verdiepen in dergelijke vraagstukken. Z. Exc. gelooft niet dat dit goed is. De spreker is geheel uitgegaan van zijn eigen beginsel; hij heeft het Christelijk beginsel besproken en gezegd dat dit ook den grondslag moet zijn der handelingen van dit Ministerie. Z. Exc. wil dit gedeeltelijk toegeven, maar hij meent dat men hier nu meer practisch moet spreken en dan moet men vragen, niet wat in de theorie het beste is, maar wat naar onze Staatsinstellingen door de Regering kan voorgedragen worden. De heer *Groen* zeide tot het Ministerie, dat het ontrouw was geworden aan zijne beginselen en dat het homogeen was met het vorig Ministerie; de Minister antwoordt daarop, dat, toen het Kabinet optrad, het gezegd heeft, dat het voor eene getrouwe naleving der Grondwet zou zorgen; in al hare handelingen straalt dit voornemen der Regering door en zoo is dit ook bij de laatstelijk door haar voorgedragen wet op het onderwijs, terwijl later bij de behandeling der nieuwe wet zal blijken, dat zij de behoefte der Natie niet uit het oog verloren heeft. De heer *Groen* vroeg of de Nederlandsche Natie dan geene Christelijke Natie is; Z. Exc. antwoordt daarop *ja* en *neen;* wij zijn zonder twijfel eene Christelijke Natie, zegt de Minister, èn naar de geschiedenis èn naar de getalsterkte; maar, of zij eene *staatkundige* Christelijke Natie is, daarop antwoordt de Minister: *neen;* dat kan alleen zijn als het zoo door de Grondwet bepaald ware, maar die Grondwet bepaalt veeleer, dat alle gezindheden gelijke regten hebben en dat zij allen aanspraak op bescherming hebben. Voor het overige meent Z. Exc. ook, dat niemand hier is, die der jeugd geene beginselen van deugd en godsdienst op de school zou willen doen inprenten, maar, naast het beginsel van vrijheid van bijzonder lager onderwijs, zoo als ieder dit naar zijne gezindheid verkiest, is ook teregt begrepen dat er eene openbare school moet zijn, maar dat die dan ook zóó ingerigt moet zijn, dat die open zij voor de verschillende gezindheden. Nu is de taak der Regering om dat openbaar onderwijs ingevolge de Grondwet te regelen. Dit punt mag men niet uit het oog verliezen en daardoor vervalt veel van hetgeen die spreker heeft aangevoerd, hoe veel daarin ook zij, wat de Minister zelf beaamt. Maar het is ook niet denkbaar, dat de opvoeding geheel afgescheiden zij van het onderwijs. God lief te hebben en zijn naaste liefde toe te dragen, is geen onderwijs maar opvoeding, en daaraan moet en kan de openbare school dienstbaar worden gemaakt. Maar met het oog op de Grondwet kan het Christelijk onderwijs daaraan niet dienstbaar gemaakt worden. Dat beginsel, zeide de heer *Groen*, is strijdig met de roeping van het Kabinet en met het programma des Konings. Z. Exc. antwoordt, dat het Ministerie nooit iets anders heeft toegezegd, dan dat het de Grondwet getrouw zal eerbiedigen; alleen het programma van het Ministerie kan dus een punt van onderzoek uitmaken. De Vertegenwoordiging heeft het regt om te vragen of het Ministerie daaraan getrouw is gebleven. In dat programma wordt geene enkele toezegging gedaan, dat de Regering van voornemen was om bij de regeling van het openbaar onderwijs een bepaald Christelijk beginsel aan te nemen. Z. Exc. zal den spreker in al zijne verdere ontwikkelingen niet volgen, want dan zou hij nu reeds in een onderzoek moeten treden, dat uitsluitend en eigenaardig bij de aanstaande wet op het onderwijs te pas zal kunnen komen.

De heer *Groen van Prinsterer* beantwoordt den Minister, zegt daarbij dat de verklaring van Z. Exc. omtrent het hoofdbeginsel hem leed doet en voorspelt dat de Regering ten aanzien dezer gewigtige aangelegenheid, het wegnemen van het Christelijk beginsel bij het onderwijs, bij de Natie een onbedwingbaren tegenstand zal vinden.

De heer *de Brauw* zet zijn gevoelen uiteen, dat het Christelijk beginsel op de lagere school onvermijdelijk noodzakelijk is, omdat de Nederlandsche Natie, wat de Minister er ook van zeggen moge, eene Christelijke Natie is. Hij vraagt, waar het in de Grondwet te lezen staat, dat wij staatkundig geene Christelijke Natie zijn, en hij protesteert krachtig tegen deze bewering des Ministers.

De *Minister* geeft toe, dat de Nederlandsche Natie eene Christelijke Natie is, maar herhaalt dat wij volgens de Grondwet geene Christelijke Natie zijn en wijst tot staving van zijn gevoelen op de artt. 164, 165 en 166 der Grondwet.

De heer *de Brauw* ontwikkelt zijn gevoelen nog nader en zegt ten slotte: Gij zult bewaarheid zien hetgene de heer *Groen* u reeds heeft voorspeld, namelijk dat gij zult stuiten op een onbedwingbaren tegenstand bij de Natie, zoodanig dat gij zult zien, dat gij zulk een beginsel zult moeten opgeven.

De algemeene beraadslagingen worden gesloten.

De artikelen der afdeeling onderwijs worden achtereenvolgens goedgekeurd, terwijl de volgende aanleiding tot discussie geven.

Art. 82. Traktementen en verdere belooningen der hoogleeraren te Leyden enz. *f* 91,554 60. — De *Minister van Binnenlandsche Zaken* stelt voor dezen post met *f* 2800 te verhoogen, ten einde aan de Hoogeschool te Leyden een afzonderlijken leerstoel te vestigen voor de Nederl. taal en letteren en voor de Vaderlandsche geschiedenis. — De heer *van Hoëvell* stelt als amendement voor deze voorgestelde verhooging te doen vervallen. — Na eenige discussie wordt dit amendement aangenomen met 35 tegen 29 stemmen, zoodat de door den Minister aangevraagde verhooging niet wordt toegestaan. — Het art. wordt daarop goedgekeurd.

Bij art. 83 vraagt de heer *Thorbecke* wat sedert eene vroegere gelegenheid met het Ziekenhuis te Leyden is voorgevallen, waarop de *Minister* antwoordt dat de zaak nog steeds hangende is, zoodat hij dienaangaande niet veel bijzonders kan mededeelen.

Bij art. 85 dringt de heer *van Reede* er op aan, dat een buitengewoon hoogleeraar in de regtsgeleerdheid te Utrecht, die *f* 1000 geniet, eene bezoldiging erlange zoodanig als aan andere dergelijke hoogleeraren aan de overige Hoogescholen wordt toegelegd, waarop de *Minister* de verzekering geeft, dat bij eene volgende begrooting zijn traktement in evenredigheid van anderen zal worden geregeld.

Bij art. 95 slaat de heer *van Hoëvell* voor, een post van *f* 15,000 op de begrooting te brengen, tot tijdelijke tegemoetkoming aan onderwijzers en onderwijzeressen bij de lagere scholen, welk voorstel na eenige woordenwisseling wordt verworpen met 37 tegen 28 stemmen.

De zitting wordt daarop, na afhandeling van de geheele afdeeling Onderwijs, gesloten.

Gedrukt te Rotterdam, bij
ARRENBERG & VAN REYN.